

Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva  
Euroopan Kriminaalipolitiikan Instituutti  
(HEUNI)  
PL 444  
00531 Helsinki

Julkaisusarja No. 66  
Verkkójulkaisu

Markku Heiskanen & Elina Ruuskanen

**TUHANSIEN ISKUJEN MAA**  
**Miesten kokema väkivalta Suomessa**

Helsinki 2010

ISBN 978-952-5333-79-4 (PDF)  
ISSN 1237-4741

# Sisällysluettelo

|   |           |
|---|-----------|
| <b>Tiivistelmä.....</b>   | <b>5</b>  |
| <b>English summary.....</b>   | <b>7</b>  |
| <b>1 Tutkimuksen tausta .....</b>   | <b>8</b>  |
| <b>2 Aineisto.....</b>  | <b>11</b> |
| <b>3 Väkivallan yleisyys ja seuraukset .....</b>                                | <b>12</b> |
| Väkivallan määrittely haastattelulomakkeella .....                              | 12        |
| Väkivaltakokemusten yleisyys.....   | 14        |
| Parisuhdeväkivalta .....  | 17        |
| Uhrien ikä.....   | 19        |
| Väkivallan muodot.....  | 20        |
| Väkivallan seuraukset .....   | 22        |
| Väkivallan toistuvuus.....  | 24        |
| Lääkäriltä tai muulta terveydenhoitohenkilöstöltä saatu hoito .....             | 25        |
| Parisuhdeväkivallan alkaminen ja kesto .....                                    | 26        |
| Väkivaltakokemukset lapsuudessa.....  | 27        |
| Väkivallan piirteitä.....   | 29        |
| <i>Parisuhdeväkivalta ja kontrolli.....</i>                                     | <i>29</i> |
| <i>Väkivallan tekijä ja uhri.....</i>   | <i>30</i> |
| <i>Tekijän tuttuus.....</i>   | <i>32</i> |
| <i>Tuntemattoman ja tutun tekemän väkivallan tapahtumapaikka .....</i>          | <i>33</i> |
| <i>Käyttikö uhri väkivaltaa.....</i>  | <i>34</i> |
| <i>Alkoholi.....</i>  | <i>35</i> |
| <i>Väkivalta ja poliisi .....</i>   | <i>36</i> |
| <b>4 Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu.....</b>                                | <b>38</b> |
| <b>5 Huolestuneisuus väkivallan ja asuntomurron kohteeksi joutumisesta...41</b> |           |
| <b>6 Keskustelua miehistä ja väkivallasta.....</b>                              | <b>44</b> |
| Tuntemattoman miehen tekemä väkivalta suuri riski miehelle .....                | 45        |
| Parisuhdeväkivalta ja sukupuoli.....  | 45        |
| Väkivallan tekijä ja uhri .....   | 46        |
| Alkoholi ja väkivalta.....  | 47        |
| Poliisi .....   | 48        |
| Huolestuneisuus väkivallasta .....  | 48        |
| Kansainvälistä vertailua miesten kokemasta väkivallasta .....                   | 48        |
| Uhrien auttaminen.....  | 49        |
| Maskuliininen normaalius ja tabut.....  | 50        |
| Jatkotutkimus .....   | 51        |

|   |           |
|---|-----------|
| <b>Liite 1 Tutkimusaineisto.....</b>  | <b>57</b> |
| <b>Liite 2 Kansainvälistä vertailua miesten kokemasta väkivallasta.....</b> | <b>66</b> |
| <b>Liite 3 Kyselylomake .....</b>   | <b>77</b> |

## Tiivistelmä

Raportissa tarkastellaan miehiin kohdistunutta väkivaltaa Suomessa. Tutkimusaineisto kerättiin Euroopan unionin tilastoviraston, Eurostatin, turvallisuustutkimuksen testauksen yhteydessä. Aineiston ovat rahoittaneet Euroopan komissio, oikeusministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö.

Tutkimuksessa haastateltiin sekä miehiä että naisia. Raportti ei siten ole puhdas miesuhritutkimus siinä mielessä, että siinä käsiteltäisiin ainoastaan miehiä, vaan miespainotteinen väkivaltaraportti. Koska miehistä ei ole Suomessa aiemmin tehty vastaavaa väestötason tutkimusta, naisia koskevat tulokset tarjoavat mahdollisuuden vertailuun.

AINEISTO. Tutkimuksen kohteena olivat 15–74-vuotiaat Suomessa pysyvästi asuvat suomenkieliset henkilöt. Otos käsitti 7 171 henkilöä, jotka Tilastokeskus poimi satunnaisotannalla rekisteristään. Tilastokeskus keräsi tutkimusaineiston lokakuun 2009 ja tammikuun 2010 välisenä aikana. Otokseen valituista 45 prosenttia osallistui tutkimukseen. Vastanneista oli miehiä 1 918. Tutkimuksessa käytettiin kolmea tietojenkeruumenetelmää: käyntihaastattelua, puhelinhaastattelua ja internet-kyselyä. Matalahko vastaamisosuus johtui ensi sijassa internet-kyselyn kadosta (25 % internet-kyselyn otokseen valituista vastasi).

Väkivaltakokemuksia tarkasteltiin kahdelta eri ajanjaksolta: 15 vuotta täytettyä ja viimeisten 12 kuukauden aikana. Haastateltavilta kysyttiin erikseen tuntemattoman, tutun sekä nykyisen ja entisen kumppanin tekemästä väkivallasta. Tutkimuksessa selvitettiin myös väkivallasta aiheutuneita seurauksia kuten fyysisiä vammoja ja psyykkisiä haittoja. Lisäksi kysyttiin seksuaalisesta häirinnästä ja ahdistelusta sekä väkivallan pelosta.

MIEHET. 15–74-vuotiaista miehistä 55 prosenttia oli joutunut väkivallan tai uhkailun kohteeksi 15 vuotta täytettyään. Viimeisten 12 kuukauden ajalta väkivaltaa tai uhkailua oli kokenut 16 prosenttia miehistä. Miesten uhrikokemuksia hallitsee fyysinen väkivalta. Kaikkiaan 47 prosenttia miehistä oli kokenut fyysisistä väkivaltaa 15 vuotta täytettyään.

Miehet joutuivat yleisimmin tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi niin pitkällä (15 vuotta täytettyä) kuin lyhyellä (viimeiset 12 kuukautta) aikavälillä. Runsaat 40 prosenttia miehistä oli kokenut 15 vuotta täytettyään vähintään kerran tuntemattoman tekemää väkivaltaa tai väkivallalla uhkailua, 10 prosenttia viimeisen vuoden aikana. Tätä väkivaltaa määrittää fyysinen väkivalta ja väkivallalla uhkailu. Miehiin kohdistunut seksuaalinen väkivalta oli harvinaista.

Tutun joskus tekemästä väkivallasta kertoi lähes neljäsosa miehistä. Vuoden ajalta vastaava luku oli viisi prosenttia. Valtaosa tällaisen väkivallan tekijöistä löytyi kaveripiiristä (37 %) tai oli puolittutuja (24 %). 17 prosenttia tekijöistä oli joko asiakkaita, potilaita, työtovereita tai muita työpaikalla olleita henkilöitä. 15 prosenttia tutuista väkivallan tekijöistä oli perhepiiristä tai sukulaisia, ei kuitenkaan parisuhdekumppaneita. Tutun tekemä väkivalta oli yleensä fyysisistä

tai väkivallalla uhkaamista. Väkivallan tekijä oli tutun ja tuntemattoman tekemässä väkivallassa lähes poikkeuksetta mies (noin 95 % kummankin ryhmän tekijöistä).

Parisuhteessa olevista miehistä 16 prosenttia oli joutunut joskus kumppaninsa tekemän väkivallan tai uhkailun kohteeksi, viisi prosenttia viimeisen vuoden aikana. Entisen kumppanin tekemää väkivaltaa oli kokenut runsas viidennes miehistä.

**MIEHET JA NAISET.** Miehet ja naiset olivat kokeneet suunnilleen yhtä usein nykyisen kumppanin tekemää väkivaltaa sekä joskus nykyisen parisuhteensa että viimeisen vuoden aikana. Fyysisen väkivallan kohteeksi joutumisessa ei sukupuolten välillä ollut eroa, mutta naiset olivat kohdanneet miehiä useammin uhkailua ja seksuaalista väkivaltaa parisuhteessa. Entisen kumppanin tekemän väkivallan kohteeksi miehet olivat joutuneet selvästi naisia harvemmin.

Miehille aiheutui tuntemattoman tekemästä väkivallasta fyysisiä vammoja paljon useammin kuin naisille, mutta muissa tekijäryhmissä vammat olivat yleisempiä naisilla, ja erityisesti tämä näkyi parisuhdeväkivallassa. Miehet kertoivat huomattavasti naisia harvemmin väkivallasta aiheutuneen psyykkisiä seurauksia kuten vihaa, pelkoa tai masennusta.

Verrattaessa miesten ja naisten väkivaltakokemuksia eri tekijäryhmissä tuloksista piiryy perinteinen suomalaisen väkivallan kuva. Tuntemattoman ja tutun tekemässä väkivallassa – esimerkiksi tarkasteltaessa lyömistä ja sitä vakavampia fyysisen väkivallan muotoja – näkyy uhrien miespainotteisuus. Toisaalta, etenkin päättyneissä parisuhteissa lyömistä, kuristamista, pään hakkaamista johonkin sekä seksuaalista väkivaltaa kohdistui naisiin useammin kuin miehiin. Miehet olivat kokeneet seksuaalista väkivaltaa harvemmin kuin naiset.

**HÄIRINTÄ JA HUOLESTUNEISUUS.** Kymmenen prosenttia miehistä oli kokenut seksuaalista häirintää ja ahdistelua viimeisten 12 kuukauden aikana, ja 26 prosenttia täytettyään 15 vuotta. Yleisin miesten seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun muoto oli lähentely, koskettelu tai yritys suudella vastoin tahtoa. Miesten seksuaalinen häirintä oli yli puolessa tapauksista naisten tekemää.

Suurin osa miehistä, lähes 95 prosenttia, tunsivat olonsa erittäin tai melko turvallisiksi asuinalueellaan pimeän tulon jälkeen. Väkivallan kohteeksi joutuminen lisää huolestuneisuutta väkivallasta. Melkein 15 prosenttia miehistä, jotka olivat joutuneet väkivallan uhriksi, oli huolissaan siitä, että tuntematon henkilö hyökkää heidän kimppuunsa.

## English summary

This report describes violence committed against men in Finland. The study was financed by the European Commission, Ministry of Justice and Ministry of Social Affairs and Health of Finland. The initial aim of the project was to pilot the Safety Survey of the EU. The study covers both men and women's experiences of violence, thus, although the main scope of the report is on violence experienced by men, data on women is presented for comparison.

For the first time in Finland, data on men's experiences of violence since their 15th birthday as well as during the 12 months prior to the interview is available. In addition, this survey explores violence committed by four types of perpetrators: strangers, acquaintances, current and ex-partners.

The sample comprised 7,121 Finns, who were 15–74 years old. The study was a mixed-mode survey, meaning that the data was collected by using three modes: face-to-face interview, telephone interview and internet survey. The response rate was 45 per cent, hence the data consists of 3,201 interviews of which 1,918 were men.

According to the analysis, altogether 55 per cent of all men had experienced violence or threats since the age of 15. During the previous year, 16 per cent of men had been victims of violence. Men were most often victims of violence committed by strangers (42 % since the age of 15 and 10 % during the previous year). 24 per cent of men had been victims of violence committed by acquaintances since the age of 15 (5 % during the previous 12 months). In both violence committed by strangers and acquaintances, the perpetrators were most often men. Regarding violence committed by strangers and acquaintances, women were responsible for only one incident in twenty.

Regarding violence committed by partners, 16 per cent of men having a partner had experienced violence or threats committed by their partner at least once during the partnership. Violence committed by partners was equally common among men and women. However, men had been victims of violence committed by their ex-partner less often than women (22 % vs. 42 %). In addition, men suffered from physical and psychological consequences of partner violence less often than women. For men, violence committed by strangers caused most of the injuries.

Although the risk of becoming a victim of violence committed by strangers is rather high for men, they are not worried about becoming victims of violence while walking alone in their area in the evening: less than five percent of men said they felt unsafe. Being a victim of violence increases feelings of insecurity: 15 per cent of victims of violence felt unsafe. Even though men were not worried about their personal safety, more than every fifth respondent was worried about their family members or close friends being physically attacked by strangers.

According to the International Crime Victims Survey, the level of victimisation to violence among Finnish men is in the same level as in other European and Nordic countries. However, men's homicide is more common in Finland than in Western Europe or in the Nordic countries.

The complete report on men's experiences of violence in Finland will be published in English in 2011.

## 1 Tutkimuksen tausta

Suomessa on toteutettu vuodesta 1980 lähtien yleisiä, suuriin väestöotoksiin perustuvia kansallisia uhritutkimuksia<sup>1</sup>, jotka pohjautuvat OECD:n turvallisuusindikaattoreita koskevaan suositukseen (Törnudd 1982). Näissä tutkimuksissa on kuvattu muiden turvallisuuteen liittyvien aihepiirien ohella väkivallan yleisyyttä ja siitä aiheutuneita seurauksia eri väestöryhmille. Väkivallan taso on pysynyt varsin vakaana 1980-luvun lopulta alkaen. Verrattuna 1990-lukuun väkivallan ja uhkailun määrä on ollut 2000-luvulla hieman korkeampi, mutta kasvu on johtunut pääasiassa uhkailujen lisääntymisestä (Sirén ym. 2010).

Kansallisissa uhritutkimuksissa väkivalta on luokiteltu teon tapahtumapaikkaa sekä tekijän ja uhrin suhdetta koskevien tietojen avulla perheväkivaltaan, tuttujen väliseen väkivaltaan, työpaikkaväkivaltaan, ravintolaväkivaltaan ja katuväkivaltaan. On havaittu, että miehet joutuvat naisia useammin katuväkivallan ja ravintolaväkivallan kohteeksi, kun taas naiset kokevat miehiä useammin perhe- ja työpaikkaväkivaltaa. Tuttujen tekemän väkivallan kohteeksi joutuminen on yhtä yleistä miehillä ja naisilla (Sirén ym. 2010).

Suomessa on tehty kaksi naisiin kohdistuvaa erityisuhritutkimusta (Heiskanen & Piispa 1998; Piispa ym. 2006). Näiden tutkimusten tietosisältö ja tutkimusasetelma olivat pitkälti ulkomaista alkuperää (ks. Johnson 1996). Niissä painottui toisenlainen näkökulma väkivaltaan. Tästä näkökulmasta oli ensisijaista, minkälaista väkivaltaa mies tekee naiselle ja millaisia seurauksia siitä on väkivaltaa kokeneelle, ei niinkään, missä väkivalta tapahtuu. Tutkimuksissa selvitettiin erillisin kysymyksin nykyisen ja entisen mieskumppanin tekemä väkivalta, siitä aiheutuneet seuraukset sekä tuntemattoman ja tutun tekemä väkivalta. Tekijälähtöisen väkivaltatarkastelun arvioitiin tuovan laajemmin esiin helposti piiloon jäävää arkaluontoista väkivaltaa, kuten parisuhdeväkivaltaa. Tutkimuksessa esitettiin väkivallan

---

<sup>1</sup> Uhritutkimuksilla tarkoitetaan haastattelu- tai kyselytutkimuksia, joissa selvitetään erilaisten rikosten kohteeksi joutumista. Tämän raportin tekstissä käytetään uhri-sanaa väkivaltaa kokeneen henkilön synonyymina. Kummatkin termit asettavat väkivallan kohteen yksipuolisesti uhrin rooliin, vaikka uhri on voinut olla tilanteessa myös väkivallan tekijä. Väkivaltaa kokenut ei myöskään välttämättä koe itseään uhriksi. Uhri-sanan käyttöä puoltaa sen vakiintuneisuus uhritutkimusten peruskäsitteenä.



kohteeksi joutumista koskevia kysymyksiä sekä haastattelua edeltäneen vuoden ajanjaksolta että 15 vuotta täytettyä.

Miehiä koskevia vastaavalla tavalla kerättyjä tietoja ei ole, vaikka joitain tilastotietoja on julkaistu kansallisten uhritutkimusten aineistoista mm. perheväkivallan osalta<sup>2</sup> (Sirén ym. 2010). Kansallisten uhritutkimusten mukaan perheväkivaltaa on vuoden aikana kokenut eri vuosina (1980–2006) 0,1–0,7 prosenttia 15–74-vuotiaista miehistä. Naisista on näiden tutkimusten mukaan kokenut perheväkivaltaa 0,9–1,9 prosenttia. Naisuhritutkimusten mukaan parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten osuus on nelinkertainen verrattuna kansallisten uhritutkimusten perheväkivaltalukuihin (Piispa ym. 2006). Vaikuttaa siltä, etteivät kansalliset uhritutkimukset mittaa yhtä kattavasti parisuhdeväkivaltaa kuin tätä tarkoitusta varten suunnitellut erityistutkimukset. Ulkomaisissa tutkimuksissa, esimerkiksi Englannissa, on havaittu, että yksityiskohtaisempi parisuhdeväkivallan mittari tuottaa tuntuvasti korkeamman väkivallan esiintyvyyden sekä miehille että naisille.<sup>3</sup>

Jotta saataisiin laajempi kuva miesten kokemasta väkivallasta Suomessa, katsottiin tarpeelliseksi tehdä kyselytutkimus, jossa miehille esitetään mahdollisimman kattavat väkivallan kohteeksi joutumista koskevat kysymykset. Mahdollisuus tällaisen tutkimuksen toteuttamiseen syntyi eurooppalaisen rikosuhritutkimuksen testauksen yhteydessä. Euroopan unionin tilastovirasto Eurostat halusi testata suunnittelemaansa uhritutkimuslomaketta jäsenmaissaan. Tutkimukseen sisältyi väestöhaastatteluosuus, jonka laajan väkivaltaosion kysymykset kattoivat eri tekijäryhmien tekemän väkivallan muodot.

Eurooppalaisen rikosuhritutkimuksen testaus oli pääosin Euroopan komission rahoittama ja otokseltaan varsin pieni. Suomessa otosta laajennettiin erityisesti miesten osalta oikeusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön rahoituksella niin, että lopullinen otoskoko käsitti lähes 7 200 henkilöä. Myös Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI), Helsingin yliopisto ja Tilastokeskus osallistuivat tutkimuksen rahoitukseen.

Tutkimusasetelmaa, haastattelumenetelmiä ja haastattelujen yksityiskohtia on Suomen osalta tarkasteltu erillisissä raporteissa (Aromaa ym. 2010; Laaksonen & Heiskanen 2010; Nikula 2010; ks. myös liite 1). Kaikkiaan eurooppalaisen uhritutkimuksen testaukseen osallistui 16 maata (van Kesteren ym. 2010). Vertailuja eri maiden tulosten välillä ei kuitenkaan ole mahdollista tehdä, sillä testaus toteutettiin eri maissa eri tavoin.

---

<sup>2</sup> Perheväkivalta on käsitteenä laajempi kuin parisuhdeväkivalta. Se kattaa kaikkien perheenjäsenten välisen väkivallan parisuhdeväkivallan rajoituksessa puolisojen (ja entisten puolisojen sekä seurustelukumppanien) väliseen väkivaltaan.

<sup>3</sup> Englannin rikosuhritutkimukseen on liitetty vuodesta 1994 alkaen määrääjain itse täytettävä, väkivallan eri muotoja yksityiskohtaisesti kartoittava kysely. Vuoden 2005 tutkimuksessa itse täytettävä entistä kattavampi kysely tuotti miehille 10-kertaisen parisuhdeväkivallan määrän verrattuna samassa haastattelussa kerättyihin kasvokkain tehtyihin haastattelutuloksiin (Jansson 2007).

Tässä raportissa kuvataan miesten kokeman väkivallan piirteitä Suomessa tehtyjen haastattelujen pohjalta. Indikaattoreina ovat erilaiset väkivallan muodot, niiden kohteeksi joutumisen yleisyys vuoden ajalta sekä 15 vuotta täytettyä sekä väkivallasta aiheutuneiden vammojen ja psyykkisten seurausten yleisyys. Tarkastelun kohteena on tuntemattoman tekemä väkivalta, nykyisen kumppanin tekemä parisuhdeväkivalta, entisen kumppanin tekemä parisuhdeväkivalta sekä tuttujen tekemä väkivalta.

Vertailutietoina käytetään naisia koskevia vastaavia tietoja, joten raportti ei ole puhdas miesuhritutkimus siinä mielessä, että siinä käsiteltäisiin ainoastaan miehiä, vaan pikemminkin miespainotteinen väkivaltaraportti. Koska miehistä ei ole Suomessa tehty vastaavaa väestötason tutkimusta, tuloksille ei ole vertailukohtaa. Naisia koskevat tulokset tarjoavat mahdollisuuden vertailuun ja miehiä koskevien tulosten tulkintojen syventämiseen. Toisaalta raportissa tarkastellaan kuitenkin juuri niitä tuloksia, kuten miesten kokeman erityyppisen väkivallan muotojen yleisyyttä, joita ei tähän mennessä ole väestötasolla ollut saatavilla, mutta joita on toivottu väkivaltaa koskevaan keskusteluun (ks. Salmi 2009a, Törrönen 2009).<sup>4</sup> Väkivallan ohella kuvataan miesten kokeman seksuaalisen häirinnän ja väkivallan pelon yleisyyttä.

Koska tämän raportin tavoitteena on yleiskuvan luominen miesten kokemasta väkivallasta, muita haastattelussa kysytyjä rikoksia ei tarkastella lainkaan. Tutkimuksen koko sisältö käy ilmi liitteenä 3 olevasta haastattelulomakkeesta.

Haastattelututkimuksen tuloksia täydennetään kuolemansyytilastojen sekä kansainvälisen rikosuhritutkimuksen tiedoilla (Lehti 2010; van Kesteren 2008; van Dijk ym. 2007). Näiden lähteiden avulla voidaan arvioida suomalaisten miesten kokeman väkivallan yleisyyttä suhteessa muihin maihin (liite 2).

Tässä raportissa esitetyt väkivaltaa kuvaavat tiedot perustuvat 3 200 haastatteluun, joista runsaat 1 900 oli miehille tehtyjä. Tämä on sinänsä riittävä otoskoko perustulosten tuottamiseksi. Kadon ohella epävarmuustekijän tulosten yleistettävyydelle aiheuttaa se, että tietoja kerättiin eri menetelmillä: käynti- ja puhelinhaastattelulla sekä internet-kyselyllä. Tutkimusaineistoa koskevaa keskustelua käydään siksi laajasti liitteessä 1.

Raportti on luonteeltaan väkivallan yleisyyttä ja väkivaltaan liittyviä piirteitä kuvaileva. Se ei vastaa kysymyksiin väkivallan syistä, siitä, miten väkivaltaa tulisi ehkäistä tai millaisia palveluja uhreille pitäisi järjestää. Otoksen pienestä koosta johtuen raportissa ei analysoida väkivaltaa moniluokkaisten taustamuuttujien mukaan, kuten sosioekonomisissa ryhmissä.

Tutkimusaineisto kuvataan luvussa 2, minkä jälkeen tarkastellaan luvussa 3 väkivallan yleisyyttä, siitä aiheutuneita seurauksia ja joitakin muita väkivallan piirteitä. Luku 4 käsittelee seksuaalista häirintää ja ahdistelua, ja luku 5 rikoksen pelkoa. Luvuissa 3, 4 ja 5 esitetään ensin miehiä koskevat tulokset, minkä

---

<sup>4</sup> Raportti täydentää myös naisuhritutkimuksia siten, että siinä on selvitetty naisten naisille tekemää väkivaltaa. Suomalaiset naisuhritutkimukset kuvaavat miesten naisille tekemää väkivaltaa.

jälkeen niitä verrataan naisiin. Luvussa 6 esitetään yhteenveto ja käydään keskustelua tutkimuksen tuloksista.

## 2 Aineisto

Tutkimuksen kohteena olivat 15–74-vuotiaat Suomessa pysyvästi asuvat suomenkieliset henkilöt. Otos käsitti 7 171 henkilöä, jotka Tilastokeskus poimi satunnaisotannalla rekisteristään. Tilastokeskus keräsi survey-aineiston lokakuun 2009 ja tammikuun 2010 välisenä aikana. Otokseen valituista 45 prosenttia osallistui tutkimukseen. Vastanneista oli miehiä 1 918.

Tutkimuksessa käytettiin kolmea tietojenkeruumenetelmää: käyntihaastattelua, puhelinhaastattelua ja internet-kyselyä. Käyntihaastattelujen otoskoko oli 735 henkilöä, puhelinhaastattelujen 2 491 ja internet-kyselyn 3 945. Vastausprosentti oli käyntihaastatteluissa 50, puhelinhaastatteluissa 75 ja internet-kyselyssä 25. Puhelinhaastattelujen ja internet-kyselyn vastausprosentti vastasi Tilastokeskuksen näillä menetelmillä keskimäärin saamia vastausprosentteja. Kieltäytymisten vuoksi vastausprosentti käyntihaastatteluissa oli pienempi kuin Tilastokeskuksen käyntihaastatteluissa keskimäärin. Kieltäytymisiin vaikuttivat lyhyt kenttätyöaika ja haastattelujen tekeminen juuri ennen joulua.

82 prosenttia 16–74-vuotiaista suomalaisista käytti vuonna 2009 internetiä (Tilastokeskus 2009a)<sup>5</sup>. Internet-kyselyyn saattoi silti valikoitua vastaajia, joilla on kokemusta tietokoneen käytöstä ja helppo pääsy internetiin.

Eri sukupuolten ja ikäryhmien vastausprosentissa oli jonkin verran, muttei poikkeuksellisia eroja. Eräät ryhmät, kuten syrjäytyneet, jotka ovat yksi väkivallan riskiryhmä, eivät yleensä vastaa kyselytutkimuksiin. Heidän vastauksensa puuttuvat mitä ilmeisimmin myös tämän tutkimuksen tuloksista.

Kaikkien kolmen menetelmän tuottamat tulokset painotettiin erikseen vastaamaan väestön sukupuoli-, ikäryhmä- ja aluejakaumia, ja aineistot yhdistettiin. Tutkimusaineiston rakenne, keruu ja kato on kuvattu tarkemmin liitteessä 1.

Oheisaineistoina on käytetty WHO:n kokoamia kuolemansyytilastoja, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen henkirikostietokantaa sekä Kansainvälisen rikosuhritutkimuksen haastatteluaineistoa (liite 2).

---

<sup>5</sup> Alle 35-vuotiaista lähes kaikki ja 65–74-vuotiaista runsaat 30 % käytti internetiä vuonna 2009.

## 3 Väkivallan yleisyys ja seuraukset

Tässä luvussa kuvataan haastateltujen väkivallan kohteeksi joutumista 15 vuotta täytettyä ja haastattelua edeltävän vuoden ajalta. Uhrikokemukset eritellään neljässä tekijäryhmässä: tuntemattoman, tutun sekä nykyisen ja entisen kumppanin tekemän väkivallan osalta. Lisäksi tarkastellaan väkivallasta aiheutuneita seurauksia kuten fyysisiä vammoja ja psyykkisiä haittoja sekä väkivaltakokemuksia lapsuudessa. Vaikka painopiste on miesten uhrikokemuksissa, naisten vastaukset tarjoavat mahdollisuuden vertailla väkivallan yleisyyttä eri sukupuolten välillä, etenkin kun miesten kokemuksiin perustuvaa aiempaa vertailutietoa ei Suomesta ole.

### Väkivallan määrittely haastattelulomakkeella

Väkivaltaa koskevat tiedot kysyttiin sekä edellisten 12 kuukauden ajalta että 15 vuotta täytettyä. 15 vuotta täytettyä koettu väkivalta on viimeistä 12 kuukautta vaikeammin hahmotettava rajausta, sillä viiteaika on eripituinen eri-ikäisille vastaajille. 15-vuotiaalle ”15 vuotta täytettyä” tarkoittaa muutamaa kuukautta, kun iäkkäimmillä vastaajilla kyseinen viiteaika voi kattaa lähes 60 vuotta. Viiteajan pituuden kasvaessa tapauksen muistamiseen liittyvät ongelmat lisääntyvät. Pitemmän aikavälin uhrikokemuksia on tämän vuoksi esimerkiksi Kansainvälisessä rikosuhritutkimuksessa mitattu viimeisten viiden vuoden ajanjaksolta (van Dijk ym. 2007). Väkivallan yleisyyden kehitystä mitattaessa käsite ”15 vuotta täytettyä” on ongelmallinen, koska kahdessa toistaan seuraavassa kyselyssä tarkasteltavat ajanjaksot ovat osittain päällekkäisiä.

Uhrikokemusten pitkän aikavälin tarkastelussa on silti useita etuja. Yksi vuoden viiteaikaan pitäytyvien uhritutkimusten perusongelma on se, että suuresta otoskoosta huolimatta aineistossa on usein niukasti uhreja, koska valtaosalle satunnaisesti valituista haastateltavista ei ole tapahtunut viimeisen vuoden aikana väkivaltaa. Pitkä viiteaika tuottaa enemmän väkivaltakokemuksia analysoitavaksi. Väkivalta on saattanut esimerkiksi parisuhteessa jatkua pitkään, ja sillä on saattanut olla vakavia seurauksia uhrille, vaikka väkivaltaa ei viimeksi kuluneen vuoden aikana olisi tapahtunut. Tällaisten kokemusten saaminen analyysiin on tärkeää myös siksi, että niiden avulla voidaan kuvata pitkään kestänyttä väkivaltaa.

Toinen ulottuvuus väkivaltakokemusten kuvaamisessa on väkivallan uhrin ja tekijän välinen suhde. Tässä tutkimuksessa kysyttiin erikseen tuntemattoman, tutun, nykyisen ja entisen kumppanin tekemästä väkivallasta. Tekijäryhmät olivat toisensa poissulkevia, eli esimerkiksi kumppania ei luokiteltu tutuksi. Sama haastateltava saattoi kertoa kaikkiin neljään ryhmään kuuluvien henkilöiden tekemästä väkivallasta.

Etenkin arkaluontoisiksi koetut väkivallan muodot, kuten parisuhdeväkivalta, voivat jäädä paljastumatta haastattelussa, jollei niistä kysytä tarkasti jo

haastattelun alussa (Manual on Victimisation Surveys 2010, 112–114). Usein väkivallan kohteeksi joutumista selvitetään yleisesti muotoilluilla kysymyksillä, ja tekijän ja uhrin välistä suhdetta kysytään vasta tapauksen piirteitä kuvattaessa esimerkiksi viimeisimmän väkivaltatapauksen osalta. Tällöin saattaa parisuhdeväkivalta jäädä muiden väkivaltakokemusten taakse (jos viimeisin tapaus oli esimerkiksi tuntemattoman tekemä). Tämän vuoksi survey-tutkimuksissa yleisesti käytettyjen viimeisintä uhriksi joutumiskertaa koskevien tapaustietojen pohjalta ei voida tehdä luotettavia arvioita ilmiöiden yleisyydestä.

Väkivallan määrittely on yksi tärkeimmistä asioista uhritutkimuksissa. Kysymyksen kattavuus ja konkreettisten yksityiskohtien määrä, joiden avulla vastaaja voi tunnistaa oman kokemuksensa, vaikuttavat siihen, miten tarkkoja väkivaltaa kuvaavat tiedot ovat. Tässä tutkimuksessa väkivalta määriteltiin luettelemalla kysymyksissä seuraavat väkivallan muodot:

1. Uhkaillut väkivallalla
2. Estänyt liikkumasta tai tarttunut kiinni
3. Lämäissyt
4. Heittänyt jollakin kovalla esineellä
5. Tukistanut/repinyt hiuksista
6. Lyönyt nyrkillä, kovalla esineellä tai potkinut
7. Kuristanut tai yrittänyt kuristaa
8. Ampunut tai lyönyt teräaseella
9. Hakannut päätä johonkin
10. Pakottanut seksuaaliseen kanssakäymiseen
11. Yrittänyt pakottaa seksuaaliseen kanssakäymiseen
12. Käyttänyt seksuaalisesti hyväkseen tilanteessa, jossa uhri ei pystynyt kieltäytymään (esim. siksi, että oli humalassa tai sammunut)
13. Käyttäytynyt väkivaltaisesti jollain muulla tavalla, miten?

Nämä väkivallan muodot voidaan luokitella uhkailuun (osio 1), fyysiseen väkivaltaan (osiot 2–9) ja seksuaaliseen väkivaltaan (osiot 10–12). Osio 13 on lisäluokka, johon kirjattiin vastaajan omin sanoin kertomat tapaukset, jotka heidän mielestään eivät sopineet muihin osioihin.

Uhritutkimuksissa on ollut tapana erottaa väkivallalla uhkailu varsinaisesta väkivallasta (esim. Sirén ym. 2010). Vaikka uhkailu on tietyissä tilanteissa rikoslaissa rangaistavaksi määritelty teko, se eroaa fyysisestä ja seksuaalisesta väkivallasta. Tapauksen rikosoikeudellista rangaistavuutta tai väkivallan viranomaisille ilmoittamista ei edellytetty, vaan haastattelussa pyrittiin kartoittamaan väkivaltaa mahdollisimman laaja-alaisesti.

Edellä esitetyt väkivaltakysymykset ovat samat kuin Suomessa tehtyjen naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kartoittavien tutkimusten kysymykset (Heiskanen & Piispa 1998; Piispa ym. 2006). Kysymykset ovat myös osin samanlaisia kuin amerikkalaisen mittarin, Conflict Tactics Scalesin (CTS), vaikka kysymysten esittämisen konteksti on erilainen kuin CTS:ssä (Straus 2007; Heiskanen 2002). Tässä tutkimuksessa parisuhdeväkivaltaa tarkastellaan turvallisuutta vaarantavina tekoina, ei parisuhdekonfliktina (ks. Ronkainen 2009, 457). CTS:ssä ei myöskään käsitellä seksuaalista väkivaltaa. Toisaalta tämän tutkimuksen kysymykset sisältävät samantyyppisiä väkivallan muotoja kuin kansallisessa uhritutkimuksessa (Sirén ym. 2010). Erityisesti seksuaalista väkivaltaa kartoittavista kysymyksistä keskusteltiin tutkimuksen suunnitteluvaiheessa väkivaltatyön asiantuntijoiden kanssa. Keskusteluissa tuli ilmi miesten kokemaa seksuaalista väkivaltaa koskevan tiedon tarve.<sup>6</sup>

## Väkivaltakokemusten yleisyys

Haastatelluista 15–74-vuotiaista miehistä 55 prosenttia oli kokenut väkivaltaa tai uhkailua 15 vuotta täytettyään (kuvio 3.1). Naiset olivat kokeneet väkivaltaa tai uhkailua täsmälleen yhtä usein, joten miesten ja naisten kokeman väkivallan yleisyydessä ei ole kokonaistasolla eroa (taulukko 3.1).

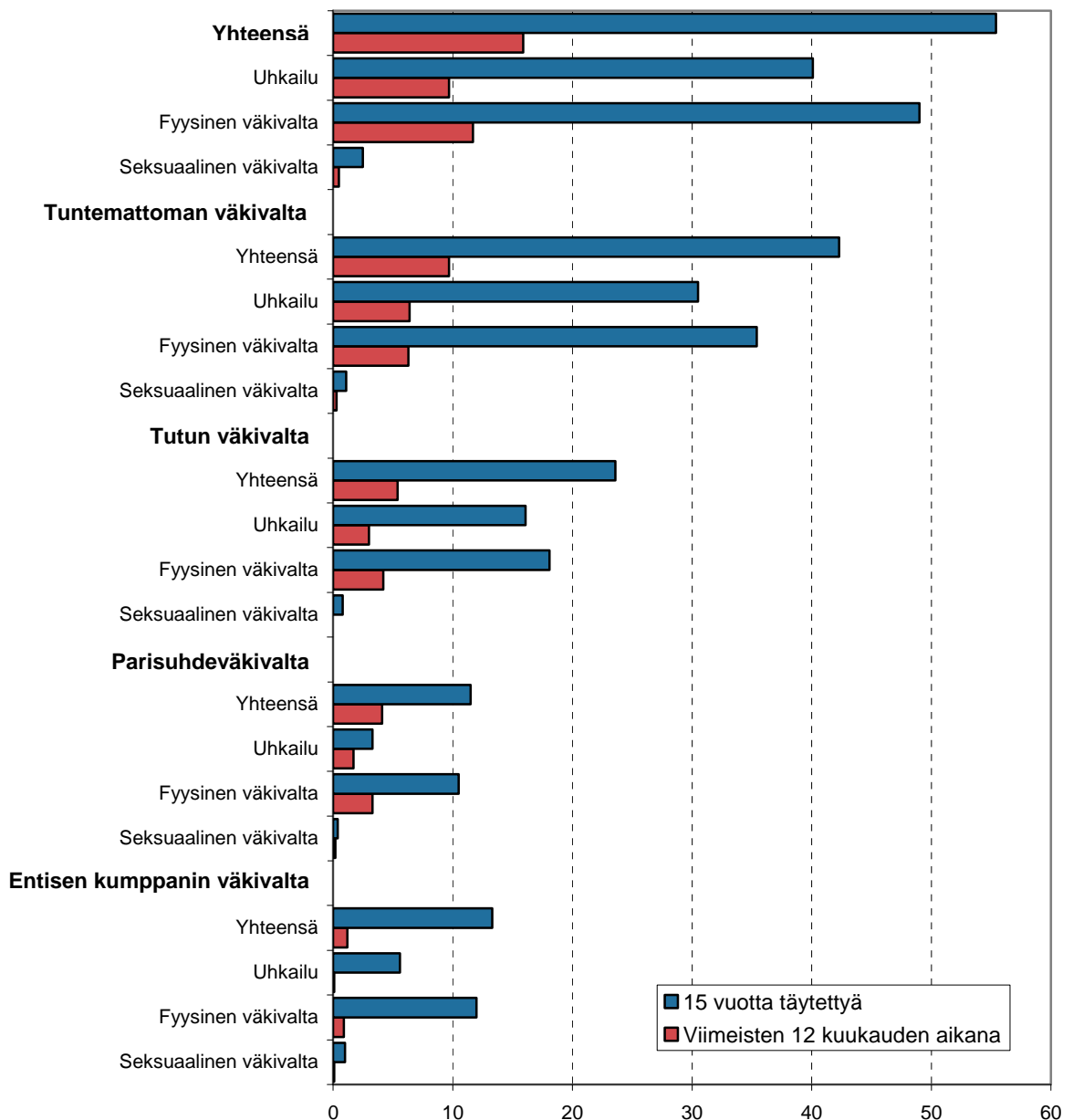
Miesten uhrikokemuksia hallitsee fyysinen väkivalta. Kaikkiaan 47 prosenttia miehistä oli kokenut fyysistä väkivaltaa 15 vuotta täytettyään. Myös miesten kokema uhkailu oli yleistä (40 %). Yhdellä neljästäkymmenestä miehestä oli kokemuksia seksuaalisesta väkivallasta 15 vuotta täytettyään.

”Muuta väkivaltaa” ilmoitti kokeneensa runsaat 10 prosenttia miehistä. Monet tämän vaihtoehdon maininneet olivat kertoneet myös uhkailusta ja fyysisestä väkivallasta, joten muu väkivalta ei lisää väkivallan kokonaismäärää (ks. taulukko 3.1). Eräät muun väkivallan muodot olivat aidosti erityisiä, esimerkiksi tyrmäystippojen laittaminen drinkkiin, huumeneulalla pistämisyritys ja vahingoittamisyritys moottoriajoneuvolla. Vastauksista löytyi myös viisi henkistä väkivaltaa koskevaa mainintaa, vaikka sitä ei kyselyssä pyritty selvittämään.

16 prosenttia miehistä oli kokenut väkivaltaa tai uhkailua viimeisten 12 kuukauden aikana. Luku on korkeampi kuin kansallisen uhritutkimuksen vastaava (11 %). Eron taustalla on ainakin osittain se, että tutkimuksissa on käytetty erilaisia kysymyksiä (ks. Sirén ym. 2010).

---

<sup>6</sup> Tutkimukseen osallistuneille haastattelijoille tehdyssä palautekyselyssä kysyttiin heidän mielipidettään siitä, miten seksuaalista väkivaltaa koskevat kysymykset toimivat miehille tehdyissä puhelinhaastattelussa. Haastattelijoiden mukaan valtaosassa haastatteluja miehet suhtautuivat asiallisesti seksuaalista väkivaltaa käsitelleisiin kysymyksiin (Aromaa ym. 2010).



**Kuvio 3.1** Miesten väkivallan ja uhkailun kokemisen yleisyys 15 vuotta täytettyä ja viimeisten 12 kuukauden aikana eri tekijäryhmissä (% , kuvion luvut on laskettu suhteessa kaikkiin miehiin, jolloin otoskoko=1918)

Vaikka miesten ja naisten väkivallan ja uhkailun kokonaismäärässä ei ollut eroa, miehet olivat kokeneet väkivallalla uhkailua sekä 15 vuotta täytettyään että viimeisten 12 kuukauden aikana useammin kuin naiset (taulukko 3.1). Uhkailun merkitys väkivallan kokonaismäärässä ei ole ratkaiseva, sillä 90 prosenttia uhkailluista miehistä ja naisista oli kokenut myös fyysistä väkivaltaa. Suunnilleen puolet miehistä ja naisista oli kokenut fyysistä väkivaltaa 15 vuotta täytettyään. Seksuaalinen väkivalta oli miehillä paljon harvinaisempaa kuin naisilla.

Miesten väkivaltakokemukset olivat useimmiten tuntemattomien tekemiä uhkailuja ja fyysistä väkivaltaa, mutta myös tutun tekemä uhkailu ja fyysinen väkivalta oli miehillä yleistä.

**Taulukko 3.1** Miesten ja naisten kokeman väkivallan yleisyys 15 vuotta täytettyä ja viimeisten 12 kuukauden aikana (kaikki luvut laskettu koko otoksesta, miesten otoskoko=1 918, naisten=1 283)<sup>7</sup>

|                                 | 15 vuotta täytettyä |        | Viimeisten 12 kk aikana |        |
|---------------------------------|---------------------|--------|-------------------------|--------|
|                                 | Miehet              | Naiset | Miehet                  | Naiset |
| <b>Yhteensä</b>                 | 55.4                | 55.4   | 15.9                    | 14.6   |
| Uhkailu                         | 40.1                | 32.5   | 9.7                     | 6.7    |
| Fyysinen väkivalta              | 49.0                | 48.8   | 11.7                    | 10.0   |
| Seksuaalinen väkivalta          | 2.5                 | 18.7   | 0.5                     | 2.7    |
| Muu väkivalta                   | 10.5                | 18.2   | 1.9                     | 3.3    |
| <b>Tekijä tuntematon</b>        |                     |        |                         |        |
| Yhteensä                        | 42.3                | 30.0   | 9.7                     | 7.0    |
| Uhkailu                         | 30.5                | 11.8   | 6.4                     | 3.2    |
| Fyysinen väkivalta              | 35.4                | 20.9   | 6.3                     | 3.6    |
| Seksuaalinen väkivalta          | 1.1                 | 9.3    | 0.3                     | 1.5    |
| Muu väkivalta                   | 6.9                 | 6.6    | 1.6                     | 1.4    |
| <b>Tekijä tuttu</b>             |                     |        |                         |        |
| Yhteensä                        | 23.6                | 23.7   | 5.4                     | 5.4    |
| Uhkailu                         | 16.1                | 13.2   | 3.0                     | 2.0    |
| Fyysinen väkivalta              | 18.1                | 18.1   | 4.2                     | 3.5    |
| Seksuaalinen väkivalta          | 0.8                 | 4.7    | 0.0                     | 1.1    |
| Muu väkivalta                   | 2.6                 | 4.3    | 0.2                     | 1.4    |
| <b>Tekijä nykyinen kumppani</b> |                     |        |                         |        |
| Yhteensä                        | 11.5                | 12.4   | 4.1                     | 3.2    |
| Uhkailu                         | 3.3                 | 5.8    | 1.7                     | 0.9    |
| Fyysinen väkivalta              | 10.5                | 10.5   | 3.3                     | 2.7    |
| Seksuaalinen väkivalta          | 0.4                 | 1.6    | 0.2                     | 0.5    |
| Muu väkivalta                   | 0.9                 | 2.3    | 0.1                     | 0.2    |
| <b>Tekijä entinen kumppani</b>  |                     |        |                         |        |
| Yhteensä                        | 13.4                | 26.6   | 1.1                     | 1.8    |
| Uhkailu                         | 5.6                 | 15.6   | 0.3                     | 1.2    |
| Fyysinen väkivalta              | 12.0                | 23.2   | 0.9                     | 1.6    |
| Seksuaalinen väkivalta          | 1.0                 | 8.0    | 0.1                     | 0.1    |
| Muu väkivalta                   | 2.3                 | 8.7    | 0.2                     | 0.2    |

Miehet kokivat naisia useammin tuntemattoman tekemiä uhkailuja ja fyysistä väkivaltaa, kun taas naisilla seksuaalinen väkivalta oli yleisempää kuin miehillä.

<sup>7</sup> Koska miesten ja naisten otokset ovat varsin pieniä, erityisesti yhden vuoden uhriksi joutumista koskevat tiedot saattavat perustua pieniin havaintomääriin. Satunnaisvaihtelun vuoksi 1–2 prosenttiyksikön erot miesten ja naisten tuloksissa eivät yleensä ole tilastollisesti merkitseviä.



Tutun tekemässä väkivallassa ei miesten ja naisten välillä ollut eroa kokonaistasolla, eikä fyysisen väkivallan määrässä. Uhkailut olivat kuitenkin miehillä yleisempiä, naisilla puolestaan tuttujen tekemä seksuaalinen väkivalta.

Suomen ulkopuolella syntyneiden miesten osuus otoksessa oli pieni. Tämän ryhmän riski kokea väkivaltaa oli hiukan Suomessa syntyneitä suurempi (kaikki väkivalta ja uhkailu vuoden aikana 24% vs. 16%). Samoin vähemmistöihin (etniset, uskonnolliset, seksuaaliset) kuuluvien miesten riski joutua väkivallan uhriksi oli jonkin verran muita miehiä korkeampi (kaikki väkivalta ja uhkailu 23%). Ulkomailla syntyneiden naisten väkivaltariski oli hieman Suomessa syntyneitä pienempi (12 % vs. 15 %), mutta vähemmistöön kuuluvien jonkin verran muita suurempi (20 % vs. 14 %).

## Parisuhdeväkivalta

Miehet ja naiset olivat kokeneet suunnilleen yhtä usein nykyisen kumppanin tekemää väkivaltaa sekä joskus nykyisen parisuhteensa aikana että viimeisen vuoden aikana. Vajaan prosenttiyksikön erot sukupuolten välillä eivät ole tilastollisesti merkitseviä. Miesten entisen kumppanin tekemän väkivallan kohteeksi joutumista koskevat luvut olivat puolet pienempiä kuin naisten. Taulukon 3.1 luvut on laskettu kaikista vastanneista miehistä ja naisista. Ne vastaajat, jotka eivät olleet parisuhteessa, tai joilla ei ollut entistä kumppania, on laskettu mukaan. Näin luvut ovat vertailukelpoisia muiden tekijäryhmien tekemän väkivallan kanssa.<sup>8</sup>

Tutkimusaineiston miehistä oli haastatteluhetkellä 51 prosenttia avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. 17 prosenttia miehistä eli yhdessä kumppaninsa kanssa ja seitsemän prosenttia vastasi olevansa seurustelusuhteessa. Kaikkiaan 74 prosenttia miehistä eli jonkinlaisessa parisuhteessa (osuus oli sama naisilla). Parisuhde oli haastatteluhetkellä kestänyt keskimäärin 20 vuotta, ja kesto vaihteli vastaajan iän mukaan: 15–24-vuotiaat olivat olleet nykyisessä parisuhteessa kaksi vuotta, 25–44-vuotiaat kahdeksan, 44–64-vuotiaat 27 ja 65–74-vuotiaat 39 vuotta. 58 prosenttia miehistä vastasi, että heillä oli entinen kumppani (17 % oli ollut avioliitossa, 30 % oli asunut kumppanin kanssa, 11 % oli ollut seurustelusuhteessa).

Kun parisuhdeväkivallan kohteeksi joutumista koskevat luvut lasketaan vain niistä vastaajista, jotka olivat haastatteluhetkellä parisuhteessa (nykyinen parisuhde) ja niistä, joilla oli takanaan päättynyt parisuhde (entinen parisuhde),

---

<sup>8</sup> Parisuhdeväkivaltaa ei rajattu pelkästään heteroseksuaalisiin suhteisiin, eli kumppani saattoi olla myös samaa sukupuolta oleva henkilö. Haastatteluaineistossa 1,8 prosenttia parisuhteessa olevista miehistä ilmoitti kuuluvansa seksuaalivähemmistöön. Koska seksuaalivähemmistöihin kuuluvia miehiä oli otoksessa vain 26, analyysiä heidän kokemastaan väkivallasta ei ollut mahdollista tehdä.

saadaan taulukon 3.2 luvut.<sup>9</sup> Tällä tavoin laskettuna miehistä 16 prosenttia oli kokenut vähintään kerran nykyisessä parisuhteessaan kumppaninsa tekemää väkivaltaa tai uhkailua, ja viimeisen vuoden aikana väkivaltaa tai uhkailua kokeneita oli kuusi prosenttia. Fyysisen väkivallan kohteeksi oli nykyisessä parisuhteessaan joutunut 14 prosenttia miehistä, viimeisen vuoden aikana neljä prosenttia.

Miesten yhteenlasketut parisuhdeväkivaltakokemukset koko nykyisen parisuhteen ajalta ovat hieman harvinaisempia kuin naisten, mutta tämä ero ei ole tilastollisesti merkitsevä. Naiset ovat kohdanneet miehiä useammin uhkailua, seksuaalista ja muuta väkivaltaa<sup>10</sup> parisuhteessa, mutta fyysisen väkivallan kohteeksi joutumisessa ei sukupuolten välillä ole eroa.

Viimeisten 12 kuukauden ajalta miehet kertoivat hieman naisia useammin kokemastaan parisuhdeväkivallasta, mutta tämäkin luku ei ylitä tilastollista merkitsevyyttä, kuten eivät myöskään eri väkivallan muotoja koskevat luvut.

Entisen kumppanin tekemää väkivaltaa tai uhkailua oli kokenut 22 prosenttia miehistä, joilla oli entinen kumppani, ja fyysistä väkivaltaa viidesosa miehistä. Viimeisen vuoden ajalta entisen kumppanin tekemää väkivaltaa koskevat luvut ovat epätarkkoja, koska haastattelussa ei kysytty, oliko entinen parisuhde päättynyt viimeisten 12 kuukauden aikana vai aikaisemmin. Tämän vuoksi lukuja ei esitetä taulukossa 3.2.

Taulukosta 3.2 käy lisäksi ilmi, että yli 40 prosenttia naisista oli kokenut entisen kumppanin tekemää väkivaltaa 15 vuotta täytettyään. Entisen kumppanin tekemä väkivalta oli naisilla paljon yleisempää kuin miehillä kaikissa väkivallan tyypeissä. Eroon päättyneissä suhteissa erityisesti naisen riski kokea väkivaltaa oli suuri. Miehistä, jotka olivat kokeneet entisen kumppanin tekemää väkivaltaa 32 prosenttia vastasi, että väkivalta oli yksi syy eroon. Naisilla vastaava luku oli 57 prosenttia. Väkivalta ei välttämättä ala silloin, kun päätös erosta on tehty. Ekbrandin (2006) naisten kokemaa väkivaltaa käsittelevän tutkimuksen mukaan on harvinaista, että puoliso, joka ei ole käyttänyt väkivaltaa parisuhteessa muuttuu väkivaltaiseksi suhteen päätyttyä.

---

<sup>9</sup> Kumppaniksi on tässä laskettu avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevat, kumppanin kanssa asuvat (avoliitto) sekä seurustelusuhteessa olevat. Jälkimmäinen ryhmä rajattiin parisuhteen ulkopuolelle suomalaisessa naisiin kohdistunutta väkivaltaa kartoittaneessa kyselyssä (Piispa ym. 2006), koska seurustelusuhteen yksiselitteinen määrittely käsitettiin avio- ja avoliittoa vaikeammaksi. Se saattaa mm. olla lyhytkestoisempi ja sisältää vähemmän sitoutumista kuin avio- ja avoliitto.

<sup>10</sup> Muu parisuhdeväkivalta oli molemmilla sukupuolilla pääasiassa henkistä väkivaltaa ja uhkailua.

**Taulukko 3.2** Nykyisen ja entisen kumppanin väkivallan kohteeksi joutuneet miehet ja naiset koko nykyisen parisuhteen ja viimeisten 12 kuukauden aikana\*. Laskettu vastaamishetkellä parisuhteessa olevista ja niistä, joilla oli päättynyt parisuhde, %

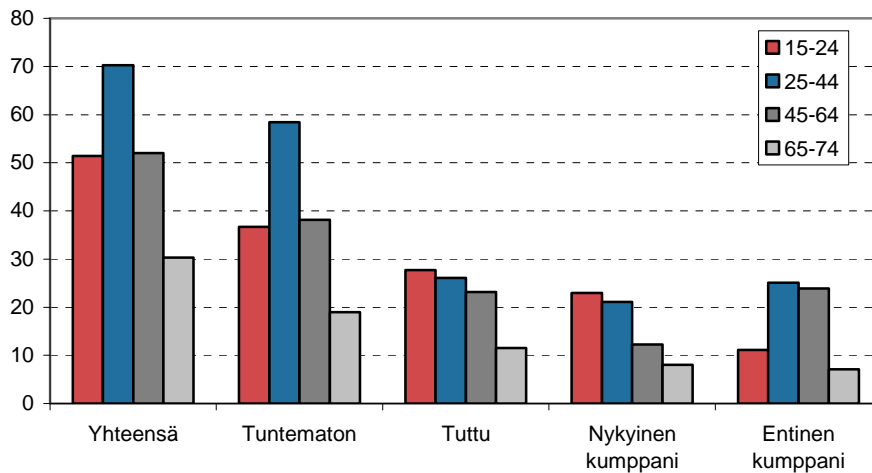
|                                 | 15 vuotta täytettyä |        | Viimeisten 12 kk aikana |        |
|---------------------------------|---------------------|--------|-------------------------|--------|
|                                 | Miehet              | Naiset | Miehet                  | Naiset |
| <b>Tekijä nykyinen kumppani</b> |                     |        |                         |        |
| Yhteensä                        | 15.6                | 16.9   | 5.6                     | 4.3    |
| Uhkailu                         | 4.4                 | 7.9    | 2.3                     | 1.2    |
| Fyysinen väkivalta              | 14.2                | 14.3   | 4.4                     | 3.7    |
| Seksuaalinen väkivalta          | 0.7                 | 2.3    | 0.3                     | 0.5    |
| Muu väkivalta                   | 1.3                 | 3.1    | 0.1                     | 0.3    |
| Otoskoko                        | 1423                | 954    | 1423                    | 954    |
| <b>Tekijä entinen kumppani</b>  |                     |        |                         |        |
| Yhteensä                        | 21.6                | 41.7   | ..                      | ..     |
| Uhkailu                         | 9.1                 | 24.6   | ..                      | ..     |
| Fyysinen väkivalta              | 19.5                | 36.5   | ..                      | ..     |
| Seksuaalinen väkivalta          | 1.6                 | 12.6   | ..                      | ..     |
| Muu väkivalta                   | 3.7                 | 13.6   | ..                      | ..     |
| Otoskoko                        | 1119                | 791    | ..                      | ..     |

\*Viimeisen vuoden ajalta entisen kumppanin tekemän väkivallan osalta luvut puuttuvat, sillä haastattelussa ei kysytty oliko entinen parisuhde päättynyt viimeisten 12 kuukauden aikana vai aikaisemmin.

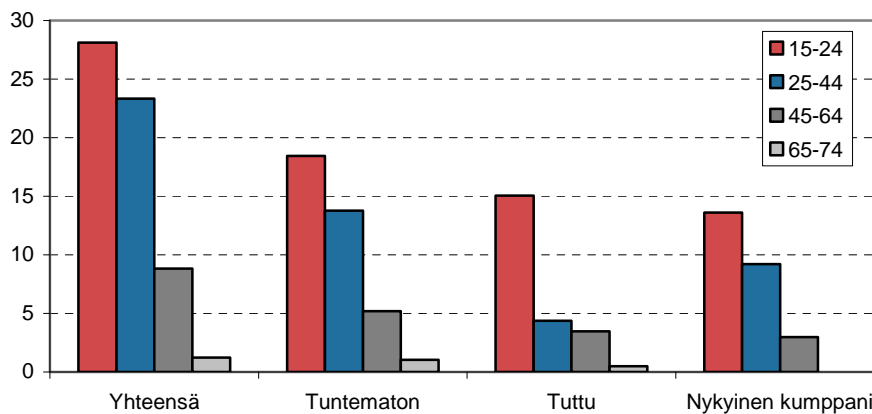
## Uhrien ikä

24–44-vuotiaista miehistä 70 prosenttia oli kokenut väkivaltaa tai uhkailua 15 vuotta täytettyään, mutta 65–74-vuotiaista vain 30 prosenttia, vaikka heillä uhriksi joutumisen tarkasteluajanjakso oli pisin. On mahdollista, että vanhimmat miehet eivät kertoneet kokemastaan väkivallasta yhtä herkästi kuin nuoremmat vastaajat. (Kuvio 3.2.)

Viimeisten 12 kuukauden aikana nuoret olivat kokeneet useimmin väkivaltaa. Väkivalta väheni uhrin iän lisääntyessä. Tämä koskee niin tuntemattoman, tutun kuin kumppanin tekemää väkivaltaa. (Kuvio 3.3.)



**Kuvio 3.2** Miesten 15 vuotta täytettyä kokema väkivalta ja uhkailu eri tekijäryhmissä uhrin iän mukaan, % (parisuhdeväkivallan osalta luvut laskettu miehistä, jotka olivat vastaushetkellä parisuhteessa/entisen kumppanin osalta miehistä, joilla oli entinen kumppani)

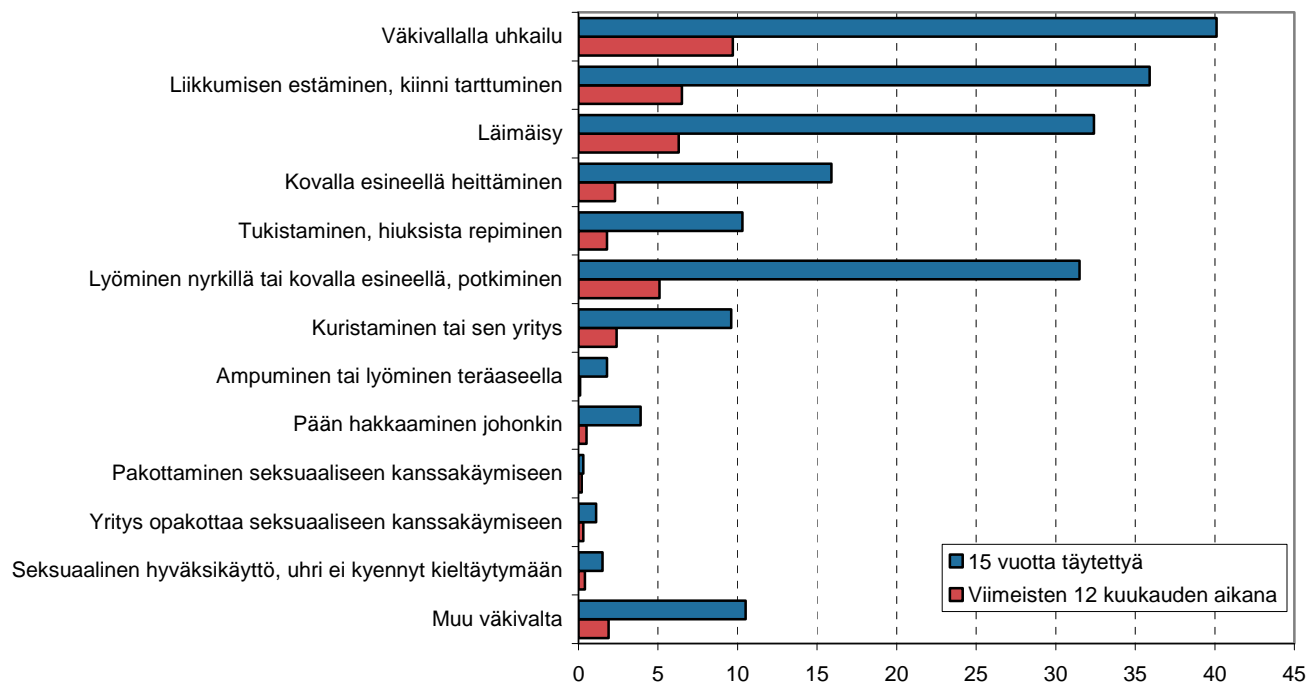


**Kuvio 3.3** Miesten viimeisen vuoden aikana kokema väkivalta ja uhkailu eri tekijäryhmissä uhrin iän mukaan, % (parisuhdeväkivallan osalta luvut laskettu miehistä, jotka olivat vastaushetkellä parisuhteessa/entisen kumppanin osalta miehistä, joilla oli entinen kumppani)

## Väkivallan muodot

Erilaisten väkivallan muotojen kohteeksi joutuminen selvitettiin erikseen kaikissa neljässä tekijäryhmässä 15 vuotta täytettyä ja viimeisten 12 kuukauden ajalta. Sama haastateltava saattoi mainita useiden tekijäryhmien tekoja (tuntemattoman, tutun, nykyisen ja entisen kumppanin tekemää väkivaltaa) sekä myös samaan tekoon liittyen useita väkivallan muotoja (esimerkiksi uhkailun ja lyömisen nyrkillä).

Uhkailu, liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen ja läimäisy olivat miesten kokeman väkivallan yleisimmät muodot. Myös lyöminen nyrkillä tai kovalla esineellä ja potkiminen oli yleistä. Lähes kolmasosa miehistä kertoi joutuneensa tällaisen väkivallan kohteeksi 15 vuotta täytettyään (kuvio 3.4).



**Kuvio 3.4** Miesten kokeman väkivallan muodot 15 vuotta täytettyä ja viimeisten 12 kuukauden aikana, %

Miesten kokema uhkailu oli enimmäkseen tuntemattomien tekemää, mutta myös tuttujen tekemä uhkailu oli yleistä (taulukko 3.3). Nykyisen ja entisen kumppanin tekemää väkivaltaa koskevat luvut on taulukossa 3.3 laskettu niistä vastaajista, jotka olivat parisuhteessa haastatteluhetkellä tai joilla oli entinen kumppani.

Liikkumisen estäminen, läimäisy ja lyöminen olivat tyypillisiä miesten kokeman tuntemattoman tekemän väkivallan muotoja. Samoja piirteitä esiintyi myös tutun tekemässä väkivallassa. Parisuhdeväkivalta painottui liikkumisen estämiseen, kiinni tarttumiseen ja läimäisyyn. Entisen kumppanin tekemässä väkivallassa esiintyi näiden ohella lyömistä ja hiuksista repimistä.

Verrattaessa miesten ja naisten väkivaltakokemuksia eri tekijäryhmissä tuloksista piiryy perinteinen suomalaisen väkivallan kuva. Tuntemattoman ja tutun tekemässä väkivallassa – esimerkiksi tarkasteltaessa lyömistä ja sitä vakavampia fyysisen väkivallan muotoja – näkyy uhrikokemusten miespainotteisuus. Etenkin päätyneissä parisuhteissa lyömistä, kuristamista, pään hakkaamista johonkin sekä seksuaalista väkivaltaa kohdistui naiseen huomattavasti useammin kuin miehiin. Miehet olivat kokeneet seksuaalista väkivaltaa kaikissa tekijäryhmissä harvemmin kuin naiset.

**Taulukko 3.3** Miesten ja naisten kokeman väkivallan muodot 15 vuotta täytettyä eri tekijäryhmissä, %

|   | Yhteensä |        | Tuntematon |        | Tuttu  |        | Nykyinen kumppani |        | Entinen kumppani |        |
|---|----------|--------|------------|--------|--------|--------|-------------------|--------|------------------|--------|
|   | Miehet   | Naiset | Miehet     | Naiset | Miehet | Naiset | Miehet            | Naiset | Miehet           | Naiset |
| Yhteensä  | 55,4     | 55,4   | 42,3       | 30,0   | 23,6   | 23,7   | 15,6              | 17,0   | 21,6             | 41,7   |
| Väkivallalla uhkailu                                      | 40,1     | 32,5   | 30,5       | 11,8   | 16,1   | 13,2   | 4,4               | 7,9    | 9,1              | 24,6   |
| Liikkumisen estäminen, kiinni tarttuminen                 | 35,9     | 39,2   | 25,9       | 15,1   | 11,5   | 11,1   | 6,0               | 11,8   | 10,3             | 30,0   |
| Läimäisy  | 32,4     | 27,3   | 19,2       | 5,2    | 10,4   | 8,3    | 9,2               | 7,6    | 15,5             | 23,8   |
| Kovalla esineellä heittäminen                             | 15,9     | 12,9   | 6,9        | 3,3    | 4,1    | 3,1    | 5,6               | 1,1    | 10,1             | 12,0   |
| Tukistaminen, hiuksista repiminen                         | 10,3     | 17,7   | 4,5        | 4,4    | 3,7    | 6,2    | 2,1               | 3,1    | 5,9              | 14,1   |
| Lyöminen nyrkillä tai kovalla esineellä, potkiminen       | 31,5     | 17,1   | 23,4       | 4,0    | 10,2   | 5,2    | 2,9               | 3,3    | 8,8              | 15,4   |
| Kuristaminen tai sen yritys                               | 9,6      | 10,3   | 7,1        | 2,2    | 3,9    | 1,9    | 0,3               | 2,1    | 0,8              | 9,6    |
| Ampuminen tai lyöminen teräaseella                        | 1,8      | 0,9    | 1,2        | 0,2    | 0,4    | 0,1    | 0,1               | 0,1    | 0,4              | 0,9    |
| Pään hakkaaminen johonkin                                 | 3,9      | 6,2    | 2,5        | 0,4    | 1,4    | 1,0    | 0,3               | 0,8    | 0,6              | 7,3    |
| Pakottaminen seksuaaliseen kanssakäymiseen                | 0,3      | 7,0    | 0,0        | 2,0    | 0,0    | 1,4    | 0,2               | 1,3    | 0,4              | 5,6    |
| Yritys pakottaa seksuaaliseen kanssakäymiseen             | 1,1      | 16,3   | 0,1        | 7,6    | 0,3    | 4,1    | 0,4               | 1,6    | 0,6              | 10,9   |
| Seksuaalinen hyväksikäyttö, uhri ei kyennyt kieltäytymään | 1,5      | 5,9    | 0,9        | 2,2    | 0,5    | 5,1    | 0,3               | 0,8    | 0,9              | 4,0    |
| Otoskoko  | 1918     | 1283   | 1918       | 1283   | 1918   | 1283   | 1423              | 954    | 1119             | 791    |

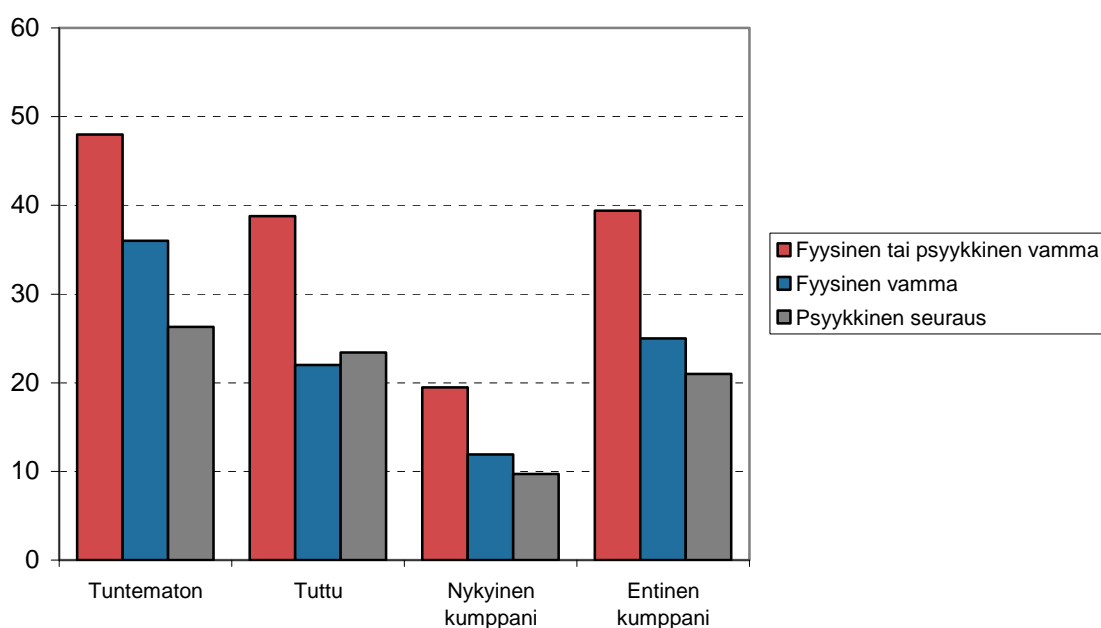
## Väkivallan seuraukset

Väkivallasta aiheutuneista terveyshaitoista kysyttiin tietoja viimeisimmästä tuntemattoman, tutun, nykyisen kumppanin ja entisen kumppanin teosta. Viimeisimmän tapauksen käyttäminen uhrikokemusten yksityiskohtien kuvaajana on yleistä uhritutkimuksissa, sillä joidenkin haastateltavien uhriksi joutumiskertojen määrä voi olla niin suuri, ettei kaikkien tapausten piirteitä voida kuvata tutkimushaastattelun aikarajoissa.

On mahdollista, että viimeksi sattuneen tapauksen kuvaus aliarvioi väkivallan terveydellisiä seurauksia, jos uhrilla on useita väkivaltakokemuksia, joista pääosa oli lieviä. Terveystaittojen sisällön kannalta olisi voinut olla hyödyllistä tarkastella vakavinta uhrikokemusta, mutta tämä lähestymistapa olisi puolestaan saattanut yliarvioida väkivallan vakavuutta. Vakavimman tapauksen käyttäminen seurausten kuvaamisessa voi lisäksi johtaa muistamisongelmiin, jos viiteaika on pitkä.

Väkivallasta aiheutuneita vammoja selvitettiin kysymällä aiheutuiko väkivallasta mustelmia, naarmuja, haavoja tai muita vammoja<sup>11</sup>. 38 prosentille väkivaltaa kokeneista miehistä tapauksesta oli seurannut fyysisiä vammoja. Psykologisia seurauksia kartoitettiin kysymällä koituiko väkivallasta uhrille psyykkisiä seurauksia, kuten vihaa, pelkoa tai masennusta. 27 prosenttia miehistä vastasi, että heille oli tullut viimeisimmästä väkivaltakokemuksesta psyykkisiä seurauksia. Yli puolelle väkivaltaa kokeneista miehistä oli aiheutunut joko fyysisiä vammoja tai psyykkisiä seurauksia (taulukko 3.4).

Väkivallasta aiheutui miehille fyysisiä vammoja yhtä usein kuin naisille. Naiset kertoivat kuitenkin miehiä useammin väkivallan psyykkisistä seurauksista (taulukko 3.4).



**Kuvio 3.5** Miehillä väkivallasta aiheutuneet fyysiset vammat ja psyykkiset seuraukset eri tekijäryhmissä, %, viimeisin tapaus

**Taulukko 3.4** Väikivallasta aiheutuneet fyysiset vammat ja psyykkiset seuraukset eri tekijäryhmän mukaan. Miehet ja naiset, % tapauksista (viimeisin tapaus)

|                               | Yhteensä |        | Tuntematon |        | Tuttu  |        | Nykyinen kumppani |        | Entinen kumppani |        |
|-------------------------------|----------|--------|------------|--------|--------|--------|-------------------|--------|------------------|--------|
|                               | Miehet   | Naiset | Miehet     | Naiset | Miehet | Naiset | Miehet            | Naiset | Miehet           | Naiset |
| Fyysinen vamma                | 38,3     | 38,3   | 36,0       | 20,9   | 22,0   | 28,7   | 11,9              | 27,3   | 25,0             | 36,6   |
| Psyykkinen seuraus            | 26,5     | 59,6   | 26,3       | 52,0   | 23,4   | 49,9   | 9,7               | 35,2   | 21,0             | 60,6   |
| Fyysinen tai psyykkinen vamma | 51,2     | 69,4   | 48,0       | 57,8   | 38,8   | 62,7   | 19,5              | 48,2   | 39,4             | 68,4   |
| Otoskoko                      | 1020     | 654    | 771        | 357    | 394    | 264    | 203               | 138    | 221              | 300    |

<sup>11</sup> Internet-kyselyssä ei selvitetty tarkemmin fyysisen vamman laatua. Aikaisempien uhritutkimusten mukaan väkivallasta aiheutuneet vammat olivat pääasiassa mustelmia, ruhjeita ja haavoja kasvoihin ja kehoon (Heiskanen ym. 2004).

Tuntemattoman tekemästä väkivallasta seurasi miehille fyysisiä vammoja runsaassa kolmasosassa tapauksista. Joka neljäs entisen puolison viimeisin väkivallanteko johti fyysisiin vammoihin. Lähes yhtäläiset seuraukset aiheutuivat miehille tutun tekemästä väkivallasta, ja lähes joka kahdeksas nykyisen puolison tekemä viimeisin väkivalta aiheutti miehille fyysisiä vammoja.

Tuntemattoman tekemästä väkivallasta aiheutui miehille psyykkisiä seurauksia hieman useammin (26 %:ssa tapauksista) kuin muiden tekijöiden väkivallasta. Tutun ja entisen kumppanin väkivallasta miehille seurasi runsaassa viidesosassa tapauksista psyykkisiä oireita, nykyisen kumppanin väkivallasta kymmenesosassa tapauksista.

Parisuhdeväkivallasta aiheutuneiden psyykkisten seurausten osuudessa miesten ja naisten välinen ero on suurin: naiset kokivat parisuhdeväkivallan seurauksena psyykkisiä oireita kolme kertaa useammin kuin miehet. Naisille tyypillisimmät psyykkiset seuraukset parisuhdeväkivallasta olivat pelko, viha ja itsevarmuuden heikkeneminen/haavoittuvuuden tuntemukset, miehille masennus, viha ja järkytys. Myös tuntemattoman ja tutun tekemästä väkivallasta naiset kertoivat miehiä useammin aiheutuneen psyykkisiä seurauksia.

Fyysisiä vammoja aiheutui miehille tuntemattoman tekemästä väkivallasta paljon useammin kuin naisille, mutta muissa tekijäryhmissä vammat olivat yleisempiä naisilla. Erityisesti tämä näkyy parisuhdeväkivallassa. Miehet vastasivat varsin usein, että väkivallasta aiheutui joko fyysisiä tai psyykkisiä vammoja, kun taas naisille aiheutui usein sekä psyykkisiä seurauksia että fyysisiä vammoja.

## Väkivallan toistuvuus

Yksi väkivallan haitallisuutta kuvaava mittari on väkivaltatapausten määrä. Tämä tieto ei voi olla aivan tarkka, jos uhri on kokenut usein väkivaltaa. Väkivalta voi olla myös pitkäkestoista, jos uhri ja tekijä ovat läheisessä suhteessa keskenään. Tällöin yksittäisten tapahtumakertojen laskeminen on vaikeaa.

Väkivallan kohteeksi joutuminen useammin kuin 10 kertaa oli tyypillisintä entisen kumppanin tekemässä väkivallassa. 14 prosentissa miesten kokemasta entisen kumppanin tekemästä väkivallasta kertoja oli enemmän kuin 10. Tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi useammin kuin 10 kertaa oli 15 vuotta täytettyään joutunut joka kahdeskymmenes mies (taulukko 3.5).



**Taulukko 3.5** Miesten ja naisten kokeman väkivallan tapahtumakerrat eri tekijäryhmissä 15 vuotta täytettyä, % uhreista

|               | Tuntematon |        | Tuttu  |        | Nykyinen kumppani |        | Entinen kumppani |        |
|---------------|------------|--------|--------|--------|-------------------|--------|------------------|--------|
|               | Miehet     | Naiset | Miehet | Naiset | Miehet            | Naiset | Miehet           | Naiset |
| 1 kerran      | 31.7       | 46.5   | 32.5   | 39.2   | 36.0              | 27.9   | 23.1             | 20.0   |
| 2–3 kertaa    | 42.8       | 31.9   | 36.0   | 35.0   | 44.5              | 38.6   | 40.1             | 31.0   |
| 4–10 kertaa   | 15.8       | 12.7   | 16.5   | 12.6   | 11.6              | 21.8   | 19.3             | 20.2   |
| Yli 10 kertaa | 5.1        | 3.3    | 8.8    | 8.4    | 3.7               | 5.1    | 14.2             | 23.0   |
| Ei tietoa     | 4.6        | 5.6    | 6.2    | 4.8    | 4.2               | 6.6    | 3.3              | 5.8    |
| Otoskoko      | 769        | 357    | 393    | 264    | 209               | 138    | 221              | 299    |

Miehet olivat joutuneet yli 10 kertaa väkivallan kohteeksi naisia useammin tilanteissa, joissa tekijä oli tuntematon, mutta tutun tekemässä väkivallassa sukupuolten välillä ei ollut eroa. Naiset kokivat useammin entisen kumppanin tekemiä toistuvia väkivallantekoja kuin miehet. Myös nykyisen kumppanin tekemää väkivaltaa naiset kokivat useammin kuin miehet.

### Lääkäriltä tai muulta terveydenhoitohenkilöstöltä saatu hoito

Väkivallasta fyysisiä vammoja saaneilta kysyttiin, kävikö hän lääkärissä tai saiko hän hoitoa muulta terveydenhoitohenkilöstöltä tapauksen vuoksi. Tiedot kysyttiin tekijäryhmittäin viimeisintä väkivallantekoa koskien.

Väkivaltaa kokeneet miehet turvautuivat ulkopuoliseen hoitoon useimmiten tuntemattoman tekemän väkivallan seurauksena. 13 prosenttia tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi joutuneista hakeutui lääkärille tai muun terveydenhoitohenkilöstön hoitoon (laskettu viimeisimmästä tapauksesta). Kun lääkärissäkäyntien osuus lasketaan niistä tapauksista, joissa uhrille aiheutui fyysinen vamma, 37 prosenttia miesten kokemasta tuntemattoman tekemästä väkivallasta johti terveydenhoitohenkilöstön luona käyntiin.

Neljä prosenttia tutun tekemää väkivaltaa kokeneista ja kolme prosenttia entisen kumppanin tekemän väkivallan uhriksi joutuneista sai hoitoa lääkäriltä tai muulta terveydenhoitohenkilöstöltä. Nykyisen kumppanin tekemän väkivallan vuoksi miehet kävivät harvoin hoidattamassa vammojaan.

Miesten ja naisten hoitoon johtaneiden tapausten osuuksissa on selviä eroja. Miehillä yleisempi, tuntemattoman tekemä väkivalta, johti useammin lääkärin tai muun terveydenhoitohenkilöstön avun hakemiseen kuin naisten kokema tuntemattoman tekemä väkivalta. Myös kummankin sukupuolen yhtä usein kokema tutun tekemä väkivalta johti miehillä naisia useammin terveydenhoitohenkilöstön hoitoon. Parisuhdeväkivallassa hoitoa vaatineiden tapausten osuus oli sekä miehillä että naisilla pieni. Yksi syy tähän saattaa olla se, että tiedot kysyttiin viimeisimmästä väkivallakokemuksesta eikä vakavimmasta. Taulukossa 3.6 hoitoa parisuhdeväkivallasta aiheutuneisiin fyysisiin vammoihin saaneiden miesten osuus on hieman suurempi kuin naisten.

Miehille aiheutui kuitenkin kumppanin tekemästä väkivallasta vammoja harvemmin kuin naisille (ks. taulukko 3.4). Entisen kumppanin tekemä parisuhdeväkivalta johti lääkäriltä tai muulta terveydenhoitohenkilöltä saatuun hoitoon naisilla huomattavasti useammin kuin miehillä.

**Taulukko 3.6** Lääkäriltä tai muulta terveydenhoitohenkilöstöltä hoitoa saaneiden osuus väkivallan eri tekijäryhmissä, miehet ja naiset, %

|   | Tuntematon |        | Tuttu  |        | Nykyinen kumppani |        | Entinen kumppani |        |
|---|------------|--------|--------|--------|-------------------|--------|------------------|--------|
|   | Miehet     | Naiset | Miehet | Naiset | Miehet            | Naiset | Miehet           | Naiset |
| Lääkärin tai muun terveydenhoitohenkilöstön antama hoito                              | 13.3       | 4.5    | 4.0    | 2.4    | 1.1               | 2.1    | 3.3              | 10.9   |
| Lääkäri- tai terveydenhoitokäyntien osuus fyysisiin vammoihin johtaneissa tapauksissa | 37.0       | 21.4   | 18.3   | 8.4    | 9.1               | 7.5    | 13.2             | 29.7   |
| Otoskoko  | 769        | 357    | 393    | 264    | 209               | 138    | 221              | 299    |

## Parisuhdeväkivallan alkaminen ja kesto

Parisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneilta kysyttiin milloin nykyinen kumppani oli väkivaltainen ensimmäisen kerran sekä milloin hän oli väkivaltainen viimeksi. Miesten parisuhdeväkivaltakokemuksista varsin suuri osuus oli tuoreita: 16 prosenttia niistä oli alkanut viimeisten 12 kuukauden aikana. Toinen ääripää ovat vanhat tapaukset. Neljännes tapauksista, joissa uhri muisti ensimmäisen väkivallanteon tapahtuma-ajan, oli alkanut yli 10 vuotta sitten (taulukko 3.7).

Miesten ja naisten välillä oli selvä ero siinä, milloin tapaukset olivat alkaneet. Naisilla parisuhdeväkivalta nykyisessä liitossa oli alkanut puolessa tapauksista yli 10 vuotta sitten. Miesten kokema parisuhdeväkivalta oli alkanut viimeisten 12 kuukauden aikana useammin kuin naisten.

**Taulukko 3.7** Milloin nykyinen kumppani oli väkivaltainen ensimmäisen kerran, miehet ja naiset, %, laskettu niistä, jotka muistivat alkamisajan<sup>12</sup>

| Milloin väkivalta alkoi                        | Miehet | Naiset |
|--|--------|--------|
| Viimeisten 12 kuukauden aikana                 | 16,0   | 8,5    |
| Yli vuosi mutta alle kaksi vuotta sitten       | 15,3   | 5,7    |
| Kaksi vuotta sitten – alle kolme vuotta sitten | 11,0   | 4,0    |
| Kolme – viisi vuotta sitten                    | 16,0   | 16,5   |
| Kuusi – kymmenen vuotta sitten                 | 16,0   | 15,9   |
| Yli 10 vuotta sitten                           | 25,8   | 49,4   |
| Yhteensä                                       | 100    | 100    |
| Otoskoko                                       | 202    | 127    |

<sup>12</sup> 13 % miehistä ja 12 % naisista ei muistanut milloin he olivat ensimmäisen kerran kokeneet nykyisen kumppaninsa tekemää väkivaltaa.

**Taulukko 3.8** Milloin nykyinen kumppani oli väkivaltainen viimeksi, miehet ja naiset, %, laskettu niistä, jotka muistivat viimeisen tapauksen tekoajan

| Milloin väkivaltaa viimeksi             | Miehet | Naiset |
|---|--------|--------|
| Viimeisen viikon aikana                 | 2,5    | 3,3    |
| Viimeisen kuukauden aikana              | 6,2    | 4,4    |
| Kaksi – kolme kuukautta sitten          | 6,8    | 6,1    |
| Neljä – kuusi kuukautta sitten          | 8,6    | 5,6    |
| Seitsemän – yksitoista kuukautta sitten | 9,9    | 4,4    |
| Vuosi sitten                            | 9,9    | 7,2    |
| Kaksi vuotta sitten                     | 9,9    | 6,7    |
| Kolme – viisi vuotta sitten             | 14,8   | 12,8   |
| 6–10 vuotta sitten                      | 13,6   | 18,3   |
| Yli 10 vuotta sitten                    | 17,9   | 31,1   |
| Yhteensä                                | 100    | 100    |
| Otoskoko                                | 179    | 127    |

Taulukossa 3.8 on kuvattu, milloin parisuhteessa oli viimeksi väkivaltaa. Miesten parisuhdeväkivaltakokemuksista yhdeksän prosenttia oli viimeisen kuukauden ajalta ja lähes neljäsosa viimeisen puolen vuoden ajalta. 18 prosenttia miesten viimeisistä parisuhdeväkivaltakokemuksista oli yli 10 vuoden takaisia.

Miesten parisuhdeväkivallan kokemukset olivat uudempia kuin naisten. Yksi mahdollinen selitys tälle voi olla se, että miehet eivät tunnista kauan sitten tapahtunutta parisuhdeväkivaltaa väkivallaksi, tai muista sitä, etenkin jos siitä ei aiheutunut vammoja.

## Väkivaltakokemukset lapsuudessa

Haastateltavilta kysyttiin fyysisen ja seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutumisesta lapsuudessa, eli ennen viidettätoista syntymäpäivää. 59 prosenttia miehistä vastasi kokeneensa fyysistä väkivaltaa ennen 15 vuoden ikää. Väkivallan tekijä oli useimmiten miehen isä, tuttava, ystävä, koulutoveri tai muu tuttu henkilö<sup>13</sup>. Harvat miehet ilmoittivat lapsuudessa kokemastaan seksuaalisesta väkivallasta (taulukko 3.9).

<sup>13</sup> Muiden tuttujen henkilöiden suuri osuus väkivallan tekijänä voi johtua siitä, ettei väkivaltaa kokenut halunnut paljastaa tekijää.

**Taulukko 3.9** Miesten ja naisten kokema fyysinen ja seksuaalinen väkivalta ennen 15 vuoden ikää tekijäryhmittäin, %

|                                   | Fyysinen |        | Seksuaalinen |        |
|-----------------------------------|----------|--------|--------------|--------|
|                                   | Miehet   | Naiset | Miehet       | Naiset |
| Yhteensä                          | 59,1     | 53,9   | 2,6          | 13,1   |
| Isä (isäpuoli)                    | 18,5     | 17,6   | 0,2          | 1,2    |
| Äiti (äitipuoli)                  | 7,3      | 11,8   | 0,0          | 0,2    |
| Veli                              | 6,3      | 6,0    | 0,0          | 0,5    |
| Sisar                             | 2,0      | 2,5    | 0,0          | 0,0    |
| Muu perheestä                     | 0,6      | 0,2    | 0,0          | 0,7    |
| Sukulainen                        | 10,0     | 4,0    | 0,4          | 1,9    |
| Tuttu, ystävä, koulukaveri        | 11,1     | 2,4    | 0,3          | 1,8    |
| Poika- tai tyttöystävä            | 2,7      | 1,2    | 0,0          | 0,2    |
| Opettaja ja koulun muu työntekijä | 6,3      | 2,7    | 0,3          | 1,7    |
| Muu tuttu henkilö                 | 16,4     | 20,6   | 0,4          | 2,7    |
| Tuntematon                        | 2,5      | 1,4    | 0,4          | 2,3    |
| Otoskoko                          | 1918     | 1283   | 1918         | 1283   |

Fyysinen väkivalta lapsuudessa oli sekä miehillä että naisilla yleisempää kuin seksuaalinen väkivalta. Vaikka miesten fyysisen väkivallan kokemukset lapsuudessa olivat jonkin verran yleisempiä kuin naisten, olivat naiset kokeneet seksuaalisesti uhkaavaa käyttäytymistä ja seksuaalista väkivaltaa miehiä useammin. Poika- tai tyttöystävän tekemää väkivaltaa oli tässä ikäryhmässä vähän, miehillä hieman enemmän kuin naisilla. Suomalaisen nuorisotutkimuksen mukaan pojat kokivat useammin tyttöystävän tekemää väkivaltaa kuin tytöt poika- tai tyttöystävän tekemää (Salmi 2009b).

Vajaat kolme prosenttia miehistä oli kohdannut seksuaalisesti uhkaavaksi kokemaansa käyttäytymistä ennen 15 vuoden ikää. Lapsuudessa tapahtunut pakottaminen seksiin ja sen yrittäminen oli tässä aineistossa harvinaista (yritys 0,4 %, otoksessa 6 havaintoa, toteutunut 0,2 %, otoksessa 3 henkilöä). Miehet olivat kokeneet kaikkia seksuaalisen väkivallan muotoja lapsuudessa harvemmin kuin naiset.

**Taulukko 3.10** Miesten ja naisten kokeman seksuaalisen väkivallan muodot ennen 15 vuoden ikää, %

|                                       | Miehet | Naiset |
|---------------------------------------|--------|--------|
| Jokin seksuaalisen väkivallan muoto   | 2.6    | 13.1   |
| Seksuaalisesti uhkaava käyttäytyminen | 2.1    | 9.8    |
| Yritys pakottaa seksiin               | 0.4    | 3.3    |
| Seksiin pakottaminen                  | 0.2    | 1.7    |
| Otoskoko                              | 1918   | 1283   |

## Väkivallan piirteitä

Tässä luvussa kuvataan joitakin väkivaltaan liittyviä lisäpiirteitä, kuten parisuhdeväkivaltaa ja kontrollia parisuhteessa, tekijän ja uhrin sukupuolta ja ikää, uhrin väkivallan käyttöä tilanteessa ja sitä, kuka väkivallan aloitti. Luvun lopussa tarkastellaan sitä, miten alkoholi liittyi tapauksiin ja tuliko väkivalta poliisiin tietoon.

### *Parisuhdeväkivalta ja kontrolli*

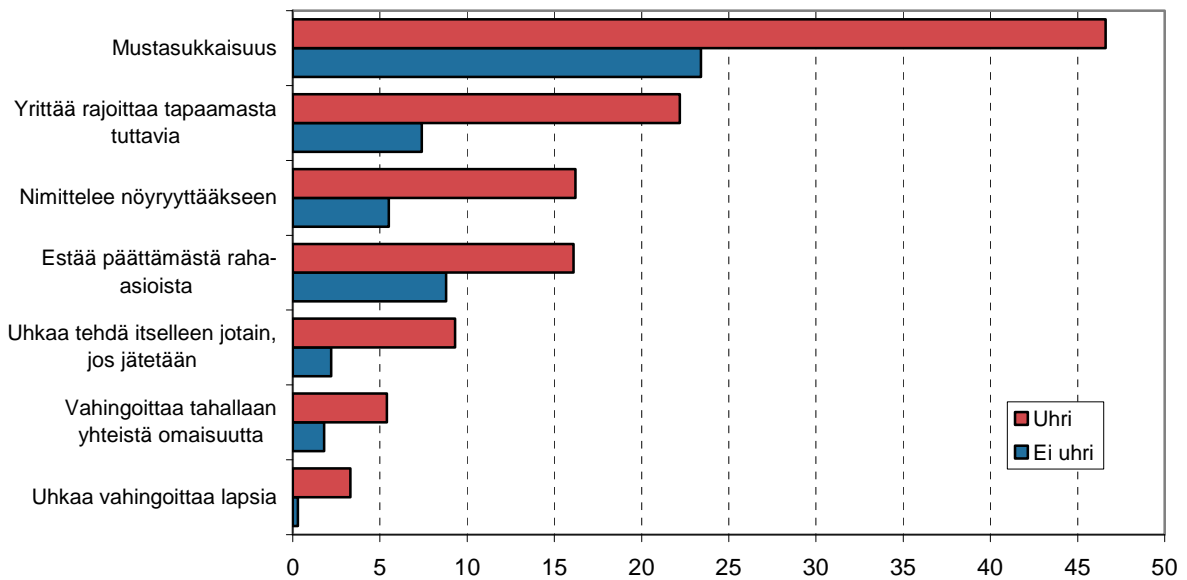
Parisuhteessa olevia pyydettiin arvioimaan nykyisen kumppaninsa käyttäytymistä taulukon 3.11 väittämien suhteen. 27 prosenttia parisuhteessa olevista miehistä arvioi puolisonsa olleen mustasukkainen. Niistä miehistä, jotka olivat kokeneet nykyisen puolisonsa väkivaltaa, 49 prosenttia arvioi kumppaninsa mustasukkaiseksi. Niistä miehistä, jotka eivät olleet kokeneet parisuhdeväkivaltaa 23 prosenttia arvioi kumppaninsa olleen mustasukkainen.

Väkivaltaa parisuhteessa kokeneet miehet ilmoittivat muita miehiä useammin, että kumppani yritti rajoittaa heitä tapaamasta ystäviään ja sukulaisiaan, nimitteli heitä lannistaakseen tai nöyryyttääkseen ja esti miestä päättämästä perheen raha-asioista.

60 prosenttia väkivaltaa kokeneista miehistä arvioi kumppaninsa käyttäytyneen ainakin yhden taulukossa 3.11 esitetyn väittämän tavalla. Niistä, jotka eivät olleet kokeneet parisuhdeväkivaltaa 32 prosenttia kertoi kumppaninsa käyttäytyneen jollakin mainituista tavoista.

Molemmat sukupuolet kokivat kumppaninsa kontrolloivaa käyttäytymistä, miehet hieman useammin kuin naiset. Kontrolloiva käyttäytyminen ei aina liity väkivaltaiseen käyttäytymiseen.

Miesten ja naisten kokema kontrolli oli osin erilaista. Väkivaltaa kokeneet miehet kertoivat naisia useammin puolisoidensa olevan mustasukkaisia, naiset puolestaan miehiä useammin lannistavasta tai nöyryyttävästä nimittelystä. Väkivaltaa käyttäneet miehet vahingoittivat yhteistä omaisuutta useammin kuin väkivaltaa käyttäneet naiset.



**Kuvio 3.6** Parisuhteessa olevien miesten arvioita kumppanistaan väkivallan uhrien ja ei-uhrien ryhmässä, usein ja joskus -vastausvaihtoehtojen osuus yhteensä, %

**Taulukko 3.11** Parisuhteessa olevien miesten ja naisten arvioita kumppanistaan väkivallan uhrien ja ei-uhrien ryhmässä, usein ja joskus -vastausvaihtoehdot, %

|  | Yhteensä |        | Uhri   |        | Ei-uhri |        |
|--|----------|--------|--------|--------|---------|--------|
|  | Miehet   | Naiset | Miehet | Naiset | Miehet  | Naiset |
| 1 Hän on mustasukkainen, eikä halua minun puhuvan muiden miesten/naisten kanssa      | 27.3     | 20.1   | 48.6   | 36.5   | 23.4    | 16.6   |
| 2 Hän yrittää rajoittaa minua tapaamasta ystäviäni tai sukulaisiani                  | 9.7      | 9.0    | 22.2   | 25.0   | 7.4     | 5.6    |
| 3 Hän nimittelee minua lannistaakseen tai nöyryyttääkseen minua                      | 7.3      | 10.6   | 16.2   | 39.0   | 5.5     | 4.8    |
| 4 Hän estää minua päättämästä perheen rahasioista ja tekemästä itsenäisesti ostoksia | 9.9      | 9.5    | 16.1   | 20.5   | 8.8     | 7.3    |
| 5 Hän uhkaa vahingoittaa lapsia  | 0.8      | 0.0    | 3.3    | 0.0    | 0.3     | 0.0    |
| 6 Hän vahingoittaa tahallaan yhteistä omaisuuttamme                                  | 2.4      | 2.7    | 5.4    | 14.5   | 1.8     | 0.4    |
| 7 Hän uhkaa tehdä itselleen jotain, jos jätän hänet                                  | 3.4      | 3.0    | 9.3    | 10.5   | 2.2     | 1.5    |
| Jokin väittämistä 1-7  | 36.4     | 32.8   | 60.0   | 69.5   | 32.0    | 25.3   |
| Otoskoko   | 1423     | 954    | 203    | 138    | 1220    | 816    |

### Väkivallan tekijä ja uhri

Tuntemattoman tekijän miehiin kohdistama väkivalta oli lähes aina miesten tekemää: 95 prosentissa uhrin viimeksi kokemista tapauksista tekijä oli mies, kahdessa prosentissa tekijöinä oli sekä mies että nainen ja vain yhdessä

prosentissa tapauksista tekijä oli pelkästään nainen. Myös tutun miehille tekemä väkivalta oli pääasiassa miesten tekemää: 94 prosenttia tekijöistä oli miehiä, yksi prosentti miehiä ja naisia ja neljä prosenttia ainoastaan naisia (taulukko 3.12).

**Taulukko 3.12** Väkivallan tekijän ja uhrin sukupuoli, viimeisin tapaus, %

| Tekijän sukupuoli | Tuntematon tekijä |        | Tuttu tekijä |        |
|-------------------|-------------------|--------|--------------|--------|
|                   | Miehet            | Naiset | Miehet       | Naiset |
| Mies              | 95.3              | 83.2   | 93.5         | 69.9   |
| Nainen            | 1.4               | 13     | 3.8          | 25.6   |
| Molempia          | 2.1               | 2.1    | 1.4          | 3.7    |
| Ei tietoa         | 1.2               | 1.7    | 1.3          | 0.8    |
| Yhteensä          | 100               | 100    | 100          | 100    |
| Otoskoko          | 572               | 297    | 260          | 191    |

Myös naisten kokema tuntemattoman ja tutun tekemä väkivalta oli useimmiten miesten tekemää. Tutun tekemässä väkivallassa pelkästään miesten tekemän väkivallan osuus oli pienempi kuin tuntemattoman tekemässä.

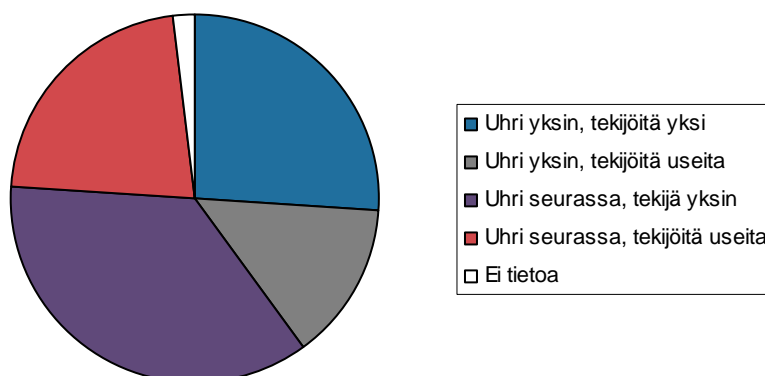
Arvio tuntemattoman ja tutun väkivallan tekijän iästä pyydettiin taulukon 3.13 luokituksella. Alle 16-vuotiaiden pieni osuus johtunee ainakin osittain siitä, että nuorimmat haastateltavat olivat 15-vuotiaita. Nuorimpien ja 45 vuotta täyttäneiden tekijöiden osuus on korkeampi tutun kuin tuntemattoman tekemässä väkivallassa.

Miesten kokemassa väkivallassa tekijä oli nuori useammin kuin naisten kokemassa väkivallassa. Naisten kokemassa väkivallassa tekijä oli yli 45-vuotias useammin kuin miesten kokemassa väkivallassa.

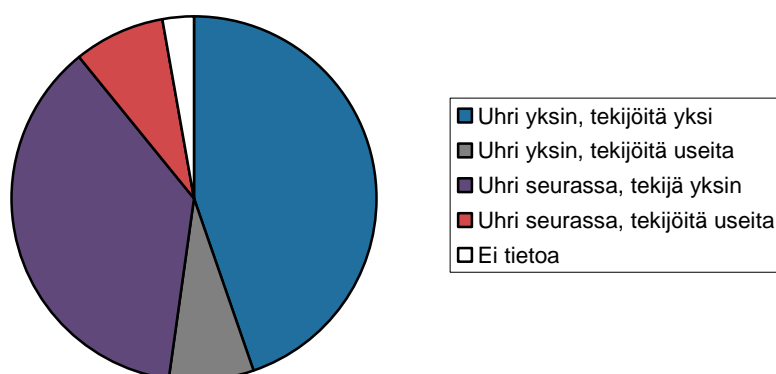
**Taulukko 3.13** Tuntemattoman ja tutun tekemän väkivallan kohteeksi joutuneet uhrin sukupuolen ja tekijän iän mukaan, viimeisin tapaus, %

| Tekijän sukupuoli | Tuntematon tekijä |        | Tuttu tekijä |        |
|-------------------|-------------------|--------|--------------|--------|
|                   | Miehet            | Naiset | Miehet       | Naiset |
| alle 16           | 2.7               | 2.7    | 8.1          | 5.1    |
| 16-24             | 42.8              | 28.1   | 39.6         | 30.7   |
| 25-44             | 45.8              | 45.7   | 39.0         | 36.8   |
| 45-               | 5.7               | 21.4   | 13.0         | 26.1   |
| Ei tietoa         | 3.0               | 2.1    | 0.3          | 1.3    |
| Yhteensä          | 100               | 100    | 100          | 100    |
| Otoskoko          | 572               | 297    | 369          | 375    |

Lomakkeella kysyttiin myös, oliko uhri yksin vai seurueessa joutuessaan tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi ja oliko tekijöitä yksi vai useampia. Runsaassa kolmasosassa miesten tapauksista uhri oli seurueessa ja tekijöitä yksi. Neljäsosassa tapauksista molemmat olivat yksin tekoheikellä. 14 prosentissa tapauksista uhri oli yksin ja tekijöitä useampia, ja 22 prosentissa tapauksista sekä uhri että tekijä olivat liikkeellä ryhmässä (kuvio 3.7).



**Kuvio 3.7** Olivatko uhri ja tekijä yksin vai seurassa, viimeisin tuntemattoman tekemä tapaus, miehet %



**Kuvio 3.8** Olivatko uhri ja tekijä yksin vai seurassa, viimeisin tuntemattoman tekemä tapaus, naiset %

Naisten tapauksista 45 prosentissa sekä uhri että tuntematon tekijä olivat yksin. Tyypillistä oli myös se, että nainen oli liikkeellä seurassa, mutta tekijöitä oli yksi (37 % tapauksista). Naisten kokema tuntemattoman tekemä väkivalta oli harvinaista tilanteissa, joissa uhri oli seurassa ja tekijöitä oli useita. Samoin väkivalta oli harvinaista tilanteissa, joissa nainen oli yksin ja tekijöitä useita. Kumpiakin oli kahdeksan prosenttia tapauksista. (Kuvio 3.8.)

### *Tekijän tuttuus*

Miesten kokeman väkivallan tutuista tekijöistä 38 prosenttia oli uhrin kaveripiiristä ja neljäsosa puolittuja ja henkilöitä, jotka uhri tunsu ainoastaan



ulkonäöltä. 17 prosenttia tutuista tekijöistä oli asiakkaita, potilaita, työtovereita tai muita uhrin työpaikalla olleita henkilöitä. Tekijöistä 15 prosenttia oli vastaajan perheestä tai sukulaisia (ei kuitenkaan parisuhdekumppaneita). (Taulukko 3.14.)

Miehet joutuvat tietyissä elämänvaiheissa erityistilanteisiin, joissa heidän riskinsä joutua väkivallan kohteeksi saattaa kasvaa. Yksi tällainen tilanne on varusmiespalvelus. Nämä tapaukset oli haastattelussa luokiteltu tutun tekemäksi väkivallaksi, jossa tekijä on armeijakaveri. Armeijakaverin taholta koettu väkivalta oli koko otoksen tasolla varsin harvinaista (1,4 % vastaajista).<sup>14</sup> Myöskään kysymyksen vapaamuotoisissa vastauksissa ei armeijassa koettua väkivaltaa mainittu.

**Taulukko 3.14** Kuka tuttu väkivallan tekijä oli, miehet ja naiset, viimeisin tapaus, %

|                                   | Miehet | Naiset |
|-----------------------------------|--------|--------|
| Ystävä, kaveri, opiskelutoveri    | 37,7   | 17,5   |
| Puolituttu, tuttu vain ulkonäöltä | 25,7   | 19,7   |
| Asiakas tai potilas               | 7,3    | 18,9   |
| Työtoveri                         | 7,0    | 3,5    |
| Muu sukulainen                    | 4,3    | 6,5    |
| Sisarus                           | 4,1    | 7,3    |
| Vanhempi                          | 3,8    | 11,9   |
| Muut                              | 3,3    | 10,8   |
| Lapsi                             | 3,0    | 0,3    |
| Muu henkilö työpaikalta           | 2,4    | 3,8    |
| Armeijakaveri                     | 1,4    | 0,0    |
| Yhteensä                          | 100    | 100    |
| Otoskoko                          | 369    | 375    |

Miesten kokema tutun tekemä väkivalta painottui kaveripiiriin useammin kuin naisten kokema. Naisilla vanhempien sekä asiakkaan tai potilaan tekemä väkivalta oli yleisempää kuin miehillä. Taulukosta 3.9 havaittiin myös, että naiset kokivat lapsena äidin (tai äitipuolen) tekemää väkivaltaa useammin kuin miehet.

### *Tuntemattoman ja tutun tekemän väkivallan tapahtumapaikka*

Tuntemattoman ja tutun tekemästä väkivallasta kysyttiin, missä teko tapahtui. Tuntemattoman miehille tekemästä väkivallasta runsas puolet (54 %) tapahtui

<sup>14</sup> Saksalaisen selvityksen mukaan 60 % armeijassa olleista oli kokenut ahdistelua ja nöyryyttämistä palveluaikanaan (Puchert & Jungnitz 2006, 147). Suomen matalaa lukua voi selittää se, ettei armeijakokemuksista kysyty tarkemmin erillisellä kysymyksellä.

ulkona, kun taas tutun tekemästä väkivallasta yli 70 prosenttia tapahtui sisätiloissa. (Taulukko 3.15.)

Kaksi yleisintä tuntemattoman tekemän väkivallan tapahtumapaikkaa olivat katu ja erilaiset huvittelupaikat. Tutun tekemä väkivalta tapahtui kadun ja huvittelupaikkojen ohella usein omassa tai jonkun muun asunnossa, koulussa tai työpaikalla.

**Taulukko 3.15** Tuntemattoman ja tutun tekemän väkivallan tapahtumapaikka, miehet ja naiset, viimeisin tapaus, %

| Tapahtumapaikka  | Tuntematon tekijä |        | Tuttu tekijä |        |
|--|-------------------|--------|--------------|--------|
|  | Miehet            | Naiset | Miehet       | Naiset |
| Omassa asunnossa   | 1.4               | 3.0    | 10.9         | 23.9   |
| Jossain muussa asunnossa                                       | 2.1               | 7.4    | 13.9         | 17.7   |
| Asuintalon pihalla tai porraskäytävässä                        | 2.1               | 7.8    | 3.0          | 6.2    |
| Koulussa   | 2.1               | 1.3    | 8.2          | 2.4    |
| Työpaikalla  | 4.1               | 10.4   | 9.5          | 20.6   |
| Kahvilassa, ravintolassa, hotellissa, baarissa, tanssipaikassa | 27.8              | 15.9   | 18.5         | 7.0    |
| Autossa  | 0.5               | 3.0    | 1.4          | 1.1    |
| Julkisessa liikennevälineessä                                  | 2.4               | 3.4    | 1.1          | 0.0    |
| Muualla sisätiloissa   | 2.4               | 4.0    | 4.9          | 4.3    |
| Kadulla, torilla tai muulla julkisella paikalla                | 45.2              | 27.9   | 13.1         | 5.1    |
| Puistossa, metsässä  | 1.2               | 2.7    | 3.5          | 1.9    |
| Festareilla tai muussa ulkoilmatapahtumassa                    | 3.9               | 0.6    | 3.3          | 0.5    |
| Muualla ulkona   | 3.3               | 8.7    | 3.8          | 4.3    |
| Ei tietoa  | 1.4               | 4.0    | 4.9          | 5.1    |
| Kaikki   | 100.0             | 100.0  | 100.0        | 100.0  |
| Otoskoko   | 759               | 351    | 385          | 258    |

Naiset joutuivat tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi miehiä useammin sisätiloissa (56 % vs. 45 %), mm. asunnossa ja työpaikalla. 83 prosenttia tuttujen naisille tekemästä väkivallasta tapahtui sisätiloissa, kuten omassa tai jonkun muun asunnossa tai työpaikalla. 93 prosenttia tuntemattoman miehille tekemästä väkivallasta tapahtui Suomessa (naisten väkivallasta 87 %).

### *Käyttikö uhri väkivaltaa*

Haastateltavalta kysyttiin, käyttikö hän väkivaltaa väkivaltatilanteessa, esimerkiksi puolustautuakseen. Jos haastateltava ilmoitti käyttäneensä väkivaltaa häneltä kysyttiin, käyttikö hän väkivaltaa ensin vai käyttikö toinen osapuoli sitä ensin. Kolmasosa miehistä myönsi käyttäneensä väkivaltaa tekijän ollessa tuntematon tai tuttu. 16 prosenttia nykyisen ja entisen kumppanin tekemää väkivaltaa kokeneista miehistä kertoi käyttäneensä tilanteessa itse väkivaltaa (taulukko 3.16).

Kysymykseen siitä, kumpi käytti väkivaltaa ensin, miehet vastasivat pääasiassa vastapuolen aloittaneen. Tutun ja nykyisen kumppanin tekemän väkivallan suhteen ilmeni epävarmuutta aloittajasta.

**Taulukko 3.16** Käyttikö väkivaltaa kokenut itse väkivaltaa tilanteessa, ja kumpi käytti väkivaltaa ensin, sukupuolen ja tekijäryhmän mukaan, % viimeisimmistä tapauksista

|   | Tuntematon |        | Tuttu  |        | Nykyinen kumppani |        | Entinen kumppani |        |
|---|------------|--------|--------|--------|-------------------|--------|------------------|--------|
|   | Miehet     | Naiset | Miehet | Naiset | Miehet            | Naiset | Miehet           | Naiset |
| <b>Käyttikö haastateltu itse väkivaltaa</b> |            |        |        |        |                   |        |                  |        |
| Kyllä                                       | 33.1       | 20.6   | 32.0   | 18.3   | 16.2              | 42.1   | 15.9             | 27.9   |
| Ei  | 66.5       | 78.6   | 67.8   | 81.5   | 83.2              | 57.9   | 84.1             | 71.3   |
| Ei tietoa                                   | 0.5        | 0.8    | 0.3    | 0.3    | 0.5               | 0      | 0                | 0.7    |
| Yhteensä                                    | 100        | 100    | 100    | 100    | 100               | 100    | 100              | 100    |
| Otoskoko                                    | 572        | 260    | 299    | 191    | 202               | 138    | 159              | 198    |
| <b>Kumpi käytti väkivaltaa ensin</b>        |            |        |        |        |                   |        |                  |        |
| Haastateltu                                 | 4.1        | 6.0    | 0.8    | 13.2   | 6.7               | 17.1   | 0.0              | 2.7    |
| Vastapuoli                                  | 90.9       | 86.0   | 79.7   | 75.0   | 80.0              | 59.8   | 93.8             | 85.0   |
| Ei tietoa                                   | 5.0        | 8.0    | 19.5   | 11.8   | 13.3              | 23.2   | 6.2              | 12.4   |
| Yhteensä                                    | 100        | 100    | 100    | 100    | 100               | 100    | 100              | 100    |
| Otoskoko                                    | 179        | 45     | 90     | 32     | 32                | 48     | 30               | 47     |

Väkivallan käyttöä ja sen aloittamista koskevilla kysymyksillä ero miesten ja naisten vastauksissa oli suuri. Miehet kertoivat käyttäneensä väkivaltaa tuntemattomia ja tuttuja kohtaan useammin kuin naiset, mutta nykyistä sekä entistä kumppania kohtaan harvemmin kuin naiset. Lisäksi miehet kertoivat kaikissa tekijäryhmissä aloittaneensa väkivallan harvemmin kuin naiset. Voi olla, että miehet ovat useammin pyrkineet kieltämään, neutraloimaan tai vähättelemään omaa osuuttaan väkivaltatilanteessa (Nyqvist 2008, 130; Archer 2002, 317)<sup>15</sup>. Latun (2008, 189) mukaan naisten ja miesten kertomuksissa oman väkivaltansa selittämisestä ja oikeuttamisesta on sekä samankaltaisia että eroavia piirteitä. Naisten valmius ottaa vastuuta väkivallastaan saattaa Latun mukaan olla naisia ja miehiä erottava tekijä (mt.). Ulkomaisissa tutkimuksissa on havaittu naisten myöntävän miehiä useammin tehneensä parisuhdeväkivaltaa (Dobash & Dobash 2004, 333). Myös englantilaisessa uhritutkimuksessa ilmeni, että miehet kertoivat naisia harvemmin aloittaneensa väkivallan kumppaniaan kohtaan (Mirrlees-Black 1999).

### *Alkoholi*

Tuntemattoman ja tutun väkivallan tekijän sekä nykyisen kumppanin osalta kysyttiin, olivatko tekijä tai väkivaltaa kokenut alkoholin tai muun päihteen vaikutuksen alaisina tapahtumahetkellä. Sekä uhri että tekijä olivat usein päihtyneitä miesten kokemassa tuntemattoman tekemässä väkivallassa. Tekijä

<sup>15</sup> Nyqvist havaitsi tutkimuksessaan (2001, 117), että naiset pystyivät vaivattomasti puhumaan hänelle omista aggressioistaan ja väkivallastaan, kun taas miehille omasta väkivaltaisuudesta puhuminen oli vaikeaa, joskus lähes mahdotonta.

oli lähes 80 prosentissa tapauksista uhrin arvion mukaan päihtynyt, hän itse lähes 60 prosentissa tapauksista (tarkasteltavana oli viimeinen väkivaltakokemus) (taulukko 3.17). Tutun tekemässä väkivallassa jompikumpi oli päihtynyt kahdessa kolmasosassa tapauksista.

**Taulukko 3.17** Päihtyneenä olleiden tekijöiden ja uhrien osuus eri tekijäryhmissä, miehet ja naiset, %

|                      | Tuntematon |        | Tuttu  |        | Nykyinen kumppani |        |
|----------------------|------------|--------|--------|--------|-------------------|--------|
|                      | Miehet     | Naiset | Miehet | Naiset | Miehet            | Naiset |
| Tekijä päihtynyt     | 77.9       | 52.5   | 62.9   | 52.0   | 40.0              | 56.6   |
| Uhri päihtynyt       | 58.5       | 23.5   | 43.6   | 22.7   | 46.5              | 31.1   |
| Jompikumpi päihtynyt | 84.4       | 58.1   | 65.8   | 52.3   | 50.3              | 60.9   |
| Molemmat päihtyneitä | 52.0       | 18.1   | 41.0   | 22.8   | 36.2              | 26.9   |
| Otoskoko             | 769        | 357    | 393    | 264    | 209               | 138    |

Parisuhdeväkivallassa miehet olivat sekä tekijöinä että uhreina naisia useammin päihtyneenä. Väkivaltaisen kumppaninsa miehet arvioivat 40 prosentissa tapauksista päihtyneeksi. Väkivallan uhrina ollessaan miehet olivat päihtyneitä kaikissa tekijäryhmissä useammin kuin naiset.

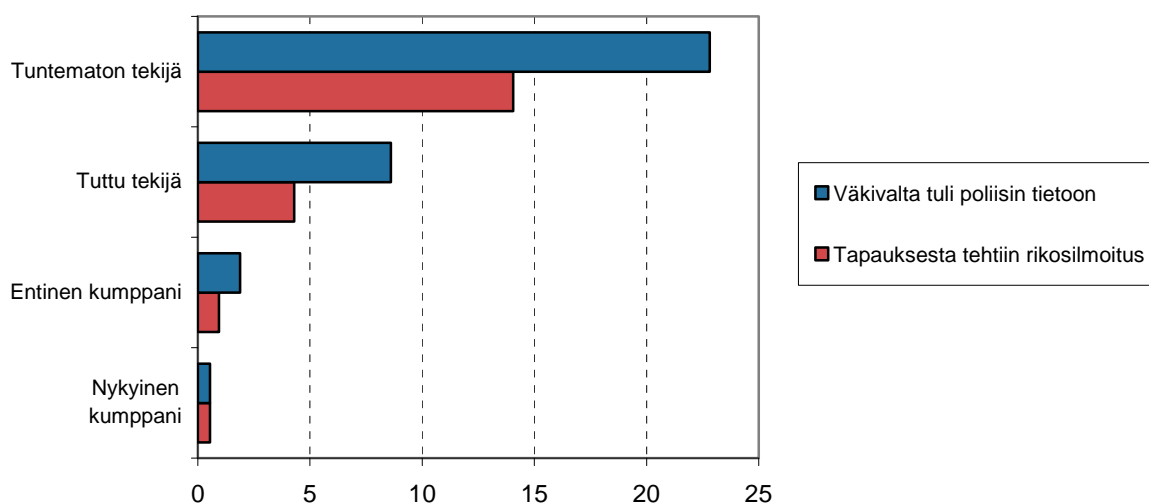
Alkoholi ei kuitenkaan liity kaikkiin väkivaltatilanteisiin. Miesten kokemassa tuntemattoman tekemässä väkivallassa uhri oli selvä 41 prosentissa tapauksista (viimeisin tapaus), parisuhdeväkivallassa ja tutun tekemässä väkivallassa runsaassa puolessa tapauksista. Naisilla luvut ovat korkeammat kuin miehillä (76 %, 69 % ja 77 %). Vastaavasti tekijän arvioitiin olleen selvä 14 prosentissa miesten kokemassa tuntemattoman tekemässä väkivallassa, 58 prosentissa miesten kokemasta parisuhdeväkivallasta ja 34 prosentissa tutun tekemästä väkivallasta (naisten kohdalla luvut olivat 33 %, 40 % ja 41 %).

### *Väkivalta ja poliisi*

Kansallisista uhritutkimuksista tiedetään, että poliisi tai muut viranomaiset saavat harvoin tietää väkivallasta, eli suuri osa siitä on piilorikollisuutta (Sirén ym. 2010). Miesten kokema väkivalta tuli poliisin tietoon useimmin silloin, kun tekijä oli tuntematon. Tuntemattoman tekemästä väkivallasta tuli 23 prosenttia poliisin tietoon, tutun tekemästä väkivallasta yhdeksän prosenttia. Entisen kumppanin tekemästä väkivallasta pari prosenttia ilmoitettiin poliisille, mutta nykyisen kumppanin väkivallasta ei juuri koskaan (aineistossa oli yksi havainto miesten kokeman parisuhdeväkivallan poliisille ilmoittamisesta) (kuviokuva 3.9).

Poliisin tietoon tullut tapaus päätty rikostilastoon vasta, kun poliisi on täyttänyt siitä rikosilmoituksen. Sille, ettei poliisi tee tietoonsa tulleesta väkivallasta rikosilmoitusta, voi olla useita syitä. Yleisin lienee se, että tapaus on ollut niin lievä, että poliisin paikalle tulo on rauhoittanut tilanteen, eikä poliisi ole katsonut tarpeelliseksi ryhtyä jatkotoimiin, eivätkä väkivallan osapuolet ole sitä vaatineet. Rikosilmoitus oli tehty 71 prosentissa tuntemattoman tekemästä väkivallasta, jossa mies oli uhrina ja joka oli tullut poliisin tietoon. Tutun sekä

entisen kumppanin tekemästä poliisin tietoon tulleesta väkivallasta puolessa oli täytetty rikosilmoituslomake.



**Kuvio 3.9** Miesten kokeman väkivallan poliisin tietoon tuleminen ja rikosilmoituksen tekeminen eri tekijäryhmissä, % tapauksista (viimeinen tapaus)

**Taulukko 3.18** Miesten ja naisten kokeman väkivallan poliisin tietoon tuleminen ja rikosilmoituksen tekeminen eri tekijäryhmissä, % tapauksista (viimeinen tapaus)

|                                   | Tuntematon |        | Tuttu  |        | Nykyinen kumppani |        | Entinen kumppani |        |
|-----------------------------------|------------|--------|--------|--------|-------------------|--------|------------------|--------|
|                                   | Miehet     | Naiset | Miehet | Naiset | Miehet            | Naiset | Miehet           | Naiset |
| Tapaus tuli poliisin tietoon      | 22.8       | 14.4   | 8.6    | 8.8    | 0.5               | 7.1    | 1.9              | 9.4    |
| Tapauksesta tehtiin rikosilmoitus | 14.1       | 6.8    | 4.3    | 2.4    | 0.5               | 1.5    | 0.9              | 7.3    |
| Otoskoko                          | 771        | 357    | 394    | 264    | 203               | 138    | 221              | 300    |

Miesten kokema tuntemattoman tekemä väkivalta tuli tutkimusaineiston mukaan useammin poliisin tietoon kuin naisten kokema (taulukko 3.18). Syynä tähän saattaa olla se, että miesten kokema tuntemattomien tekemä väkivalta johti useammin fyysisiin vammoihin kuin naisten kokema. Tuttujen tekemässä väkivallassa sukupuolten välillä ei ollut eroa väkivallan poliisin tietoon tulemisessa.

Miesten kokema nykyisen ja entisen kumppanin tekemä väkivalta tuli sen sijaan harvemmin poliisin tietoon kuin naisten kokema. Miesten haluttomuus ilmoittaa parisuhdeväkivallasta on havaittu myös ulkomaisissa tutkimuksissa (Fontes 2007). Fontesin (2007, 306) mukaan miehet pelkäävät kasvojensa menettämistä, eivätkä halua näyttää haavoittuvuuttaan, kun väkivallan tekijä on nainen. Myös se, että miesten kokema parisuhdeväkivalta on usein lievää, saattaa vähentää halukkuutta ilmoittaa tapauksesta poliisille.

## 4 Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu

Seksuaalisella häirinnällä ja ahdistelulla tarkoitettiin sellaista seksuaalista käyttäytymistä, joka on ei-toivottua, yksipuolista ja saattaa sisältää painostusta. Seksuaalisen häirinnän kokemuksista kysyttiin sekä ajalta vastaajan viidennentoista syntymäpäivän jälkeen että viimeisten 12 kuukauden aikana. Kysymykset eivät koskeneet nykyisen avo- tai aviopuolison ja tyttö- tai poikaystävän tekemää seksuaalista häirintää ja ahdistelua.

Seksuaalista häirintää ja ahdistelua mitattiin molempien ajanjaksojen osalta seuraavalla kysymyksellä:

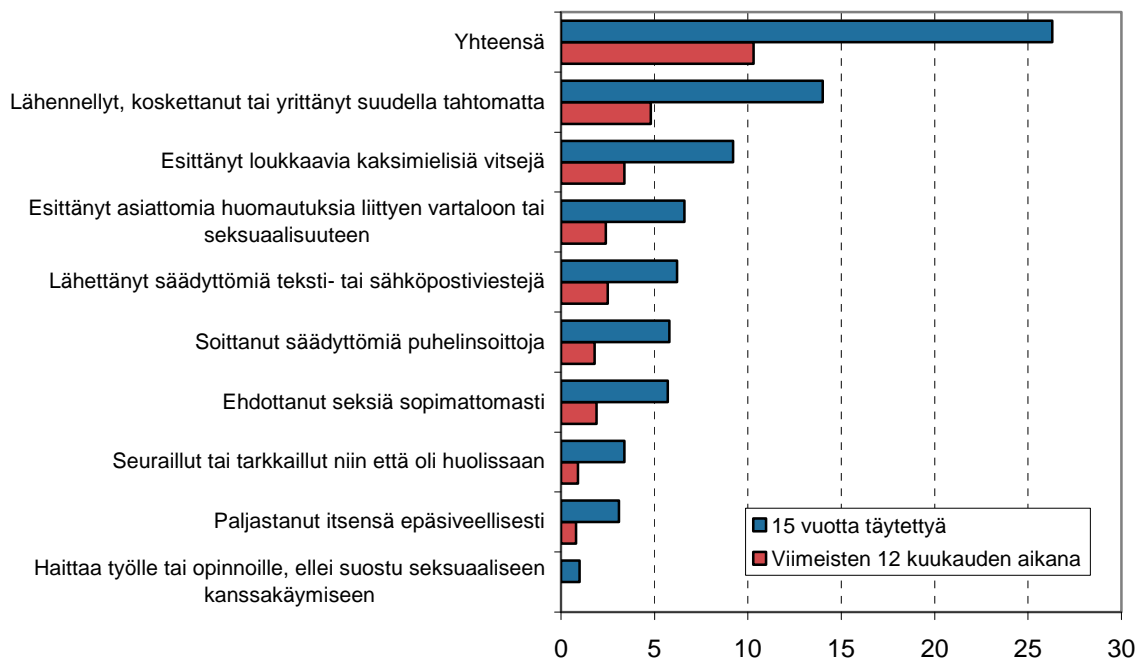
Poislukien nykyinen avio- tai avopuolisosi ja tyttö- tai poikaystäväsi, onko joku muu tehnyt seuraavia asioita sinulle täytettyäsi 15 vuotta/viimeisten 12 kuukauden aikana?

1. Soittanut sinulle säädyttömiä puhelinsoittoja?
2. Lähettänyt sinulle säädyttömiä tekstiviestejä tai sähköpostiviestejä?
3. Paljastanut itsensä epäsiiveellisesti sinulle?
4. Esittänyt asiattomia vartaloosi tai seksuaalisuuteesi kohdistuneita huomautuksia?
5. Esittänyt sinulle kaksimielisiä vitsejä tai puhunut härskejä, jotka olet kokenut loukkaaviksi?
6. Ehdottanut seksiä sopimattomasti?
7. Lähennellyt, koskettanut tai yrittänyt suudella sinua tahtomattasi?
8. Seuraillut tai tarkkaillut sinua niin, että olit huolissasi?
9. Antanut ymmärtää, että työllesi tai opinnoillesi on haitaksi, ellet suostu seksuaaliseen kanssakäymiseen hänen kanssaan?

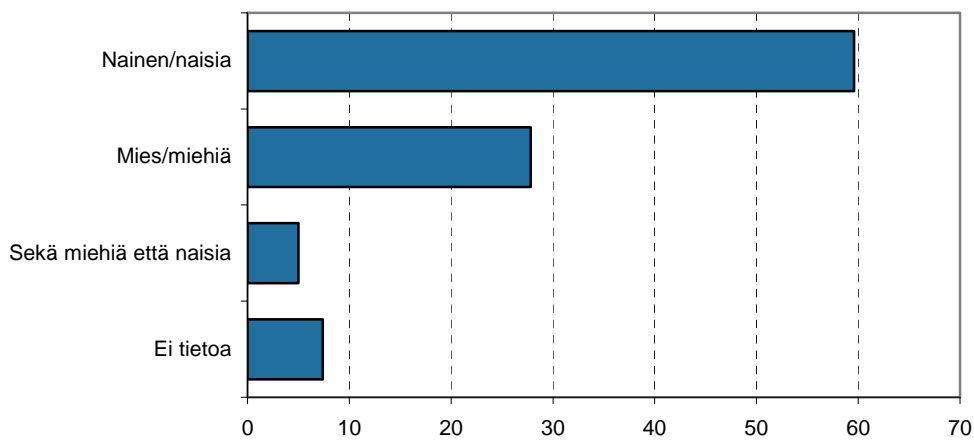
Kymmenen prosenttia miehistä oli kokenut seksuaalista häirintää ja ahdistelua viimeisten 12 kuukauden aikana ja 26 prosenttia täytettyään 15 vuotta. Yleisin miesten kokema seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun muoto oli lähentely, koskettelu tai yritys suudella vastoin tahtoa (14 % miehistä oli kokenut tämän 15 vuotta täytettyään ja melkein 5 prosenttia viimeisten 12 kuukauden aikana) (kuvio 4.1).

Viimeisessä häirintätapauksessa suurin tekijäryhmä oli vastaajalle tuntematon henkilö (40 prosentissa tapauksista). Entisen seurustelukumppanin häirintää oli kokenut seitsemän prosenttia häirintää kokeneista miehistä, ja ystävän tekemää 14 prosenttia. 18 prosenttia miehistä kertoi häirinnän tapahtuneen työpaikallaan.

Miesten kokema seksuaalinen häirintä ja ahdistelu oli viimeisimmällä kerralla 60 prosentissa tapauksista naisten tekemää. 28 prosenttia seksuaalista häirintää ja ahdistelua kokeneista miesvastaajista oli kokenut muiden miesten tekemää häirintää ja ahdistelua. (Kuvio 4.2.)



**Kuvio 4.1** Seksuaalista häirintää ja ahdistelua kokeneet miehet 15 vuotta täytettyä ja viimeisten 12 kuukauden aikana, %



**Kuvio 4.2** Tekijän sukupuoli viimeisimmässä miesten kokemassa häirintä- ja ahdistelutapauksessa, %

Tekijät olivat viimeisimmässä miesten kokemassa häirintä- ja ahdistelutapauksessa pääasiassa keski-ikäisiä. Kaksi prosenttia tekijöistä oli alle 16-vuotiaita, 18 prosenttia 16–24-vuotiaita, 43 prosenttia 25–44-vuotiaita ja 23 prosenttia yli 45-vuotiaita. 15 prosenttia vastaajista ei osannut arvioida tekijän tai tekijöiden ikää. Lukujen yhteenlaskettu summa ylittää sata prosenttia, koska yhdessä häirintätapauksessa saattoi olla useita eri-ikäisiä tekijöitä.

Naisten kokema seksuaalinen ahdistelu ja häirintä oli paljon yleisempää kuin miesten kokema. Naisista melkein 65 prosenttia oli kokenut seksuaalista

häirintää ja ahdistelua 15 vuotta täytettyään ja 25 prosenttia viimeisten 12 kuukauden aikana. Tämä tulos on samankaltainen vuoden 2005 naisväkivaltakyselyn kanssa, jossa 22 prosenttia naisista ilmoitti kokeneensa seksuaalista häirintää ja ahdistelua viimeisten 12 kuukauden aikana (Piispa ym. 2006). Naisten kokemassa häirinnässä tekijä oli lähes poikkeuksetta mies (94 %). Häirinnän eri muodoista naiset, samoin kuin miehet, olivat useimmin kokeneet lähentelyä, koskettelua tai suutelua vastoin tahtoa. Miesten ja naisten häirintäkokemukset on esitetty taulukossa 4.1.

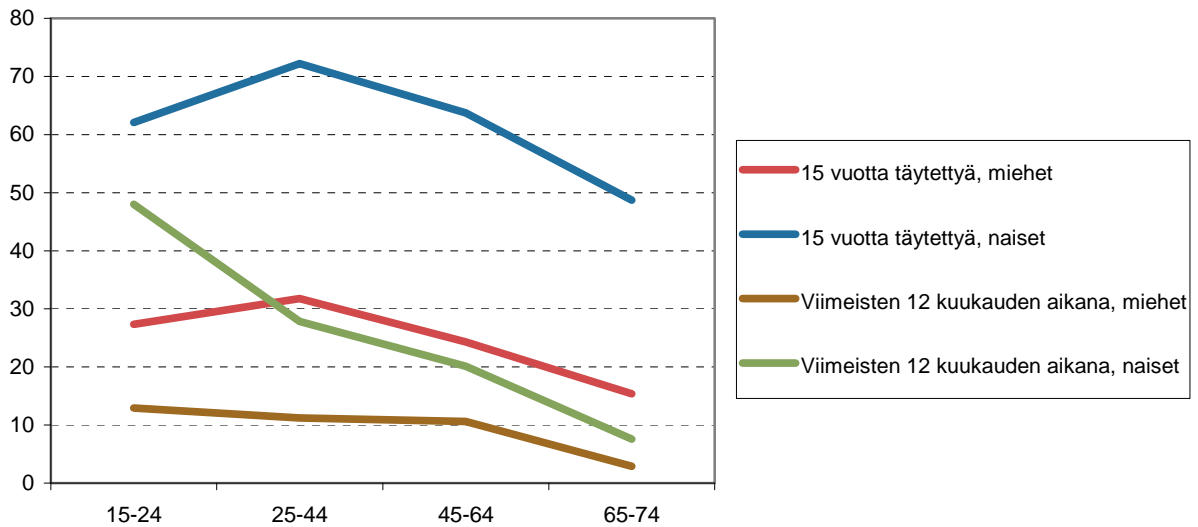
Myös nuorille tehdyssä kyselyssä <sup>16</sup> ilmeni, että tytöt olivat kokeneet seksuaalista häirintää useammin kuin pojat (41 % ja 15 %). Nuorisokyselyssä kävi ilmi, että tytöt antavat häirinnälle erilaisen merkityksen kuin pojat. Yli puolet tytöistä luonnehti häirintäkokemusta epämiellyttäväksi, kun pojista runsas neljännes koki sen miellyttäväksi (tytöistä alle 2 % koki häirinnän miellyttäväksi). (Honkatukia 2002.) Tätä voi selittää se, että tyttöjen poikiin kohdistama häirintä on erilaista. Tyttöjen karkeat väkivaltaiset tai pakottavat häirintäteot ovat Aaltosen (2006, 313) mukaan harvinaisia. Lisäksi poika pystyy Aaltosen (mt.) mukaan tyttöä paremmin lopettamaan häneen kohdistuvan häirinnän.

**Taulukko 4.1** Miesten ja naisten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä ja ahdistelusta 15 vuotta täytettyä ja viimeisten 12 kuukauden aikana, %

|   | 15 vuotta täytettyä täytettyä |        | Viimeisten 12 kk aikana |        |
|---|-------------------------------|--------|-------------------------|--------|
|   | Miehet                        | Naiset | Miehet                  | Naiset |
| Yhteensä  | 26.3                          | 64.3   | 10.3                    | 25.3   |
| Lähennellyt, koskettanut tai yrittänyt suudella tahtomatta                | 14.0                          | 36.5   | 4.8                     | 11.1   |
| Esittänyt loukkaavia kaksimielisiä vitsejä                                | 9.2                           | 34.4   | 3.4                     | 13.1   |
| Esittänyt asiattomia huomautuksia liittyen vartaloon tai seksuaalisuuteen | 6.6                           | 28.4   | 2.4                     | 5.2    |
| Lähettänyt säädyttömiä teksti- tai sähköpostiviestejä                     | 6.2                           | 12.7   | 2.5                     | 10.1   |
| Soittanut säädyttömiä puhelinsoittoja                                     | 5.8                           | 18.9   | 1.8                     | 6.3    |
| Ehdottanut seksiä sopimattomasti  | 5.7                           | 26.6   | 1.9                     | 3.4    |
| Seuraillut tai tarkkaillut niin että oli huolissaan                       | 3.4                           | 22.9   | 0.9                     | 5.4    |
| Paljastanut itsensä epäsiiveillisesti                                     | 3.1                           | 27.9   | 0.8                     | 3.5    |
| Haittaa työlle tai opinnoille, ellei suostu seksuaaliseen kanssakäymiseen | 1.0                           | 1.5    | 0                       | 0.1    |

<sup>16</sup> Nuorisokyselyn kysymykset olivat erilaiset kuin tässä tutkimuksessa.





**Kuvio 4.3** Seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun kohteeksi joutuneet miehet ja naiset ikäryhmittäin 15 vuotta täytettyä ja viimeisten 12 kuukauden aikana, %

Ikäryhmittäinen tarkastelu osoittaa, että mitä vanhempia vastaajat ovat, sitä vähemmän he kertoivat joutuneensa seksuaalisen ahdistelun ja häirinnän kohteeksi sekä 15 vuotta täytettyään että viimeisten 12 kuukauden aikana.<sup>17</sup>

Viimeisten 12 kuukauden aikana seksuaalinen häirintä ja ahdistelu oli lähes yhtä yleistä miehillä eri ikäryhmissä vanhinta ikäryhmää lukuun ottamatta. 15 vuotta täytettyä seksuaalinen häirintä ja ahdistelu oli yleisintä 25–44-vuotiailla.

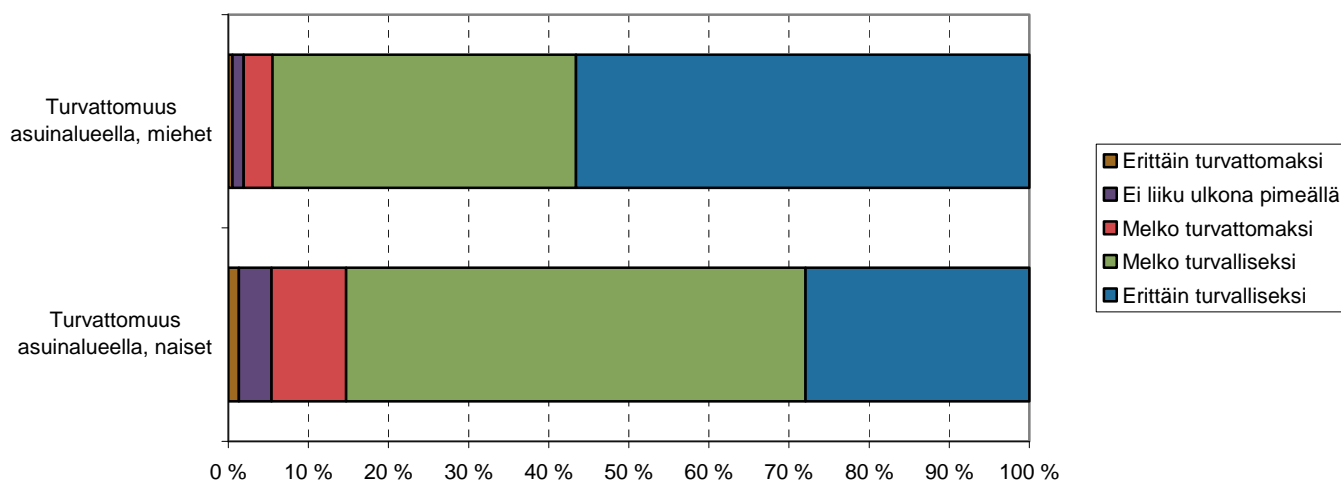
Kaiken kaikkiaan naiset kokivat miehiä enemmän häirintää ja ahdistelua ikäryhmästä riippumatta. Miesten kokemassa häirinnässä tekijä oli useimmiten samanikäinen kuin uhri. Naisten kokemassa häirinnässä tekijä oli yleensä samanikäinen tai vanhempi kuin uhri. Suomalaisen nuorisokyselyn mukaan tekijä oli nuorempi tai samanikäinen kuin häirintää kokenut poika, mutta tytöillä häirinnän tekijä oli samanikäinen tai vanhempi kuin uhri (Honkatukia 2002).

## 5 Huolestuneisuus väkivallan ja asuntomurron kohteeksi joutumisesta

Huolestuneisuutta väkivallan ja asuntomurron kohteeksi joutumisesta kartoitettiin viidellä eri kysymyksellä. Vastaajilta kysyttiin ensin, kuinka turvalliseksi he tuntevat olonsa kävellessään asuinalueellaan pimeän tulon

<sup>17</sup> Häirinnän ilmoittamista eri ikäryhmissä koskevat jakaumat ovat samanlaiset kuin väkivaltaa kokeneiden (kuviot 3.2 ja 3.3), eli iäkkäät vastaajat eivät ole kertoneet nuorena kokemastaan häirinnästä tai eivät ole sitä kokeneet.

jälkeen. Sama kysymys on ollut mukana kansainvälisessä rikosuhritutkimuksessa (ICVS) vuosina 2000 ja 2005 (van Dijk ym. 2007).



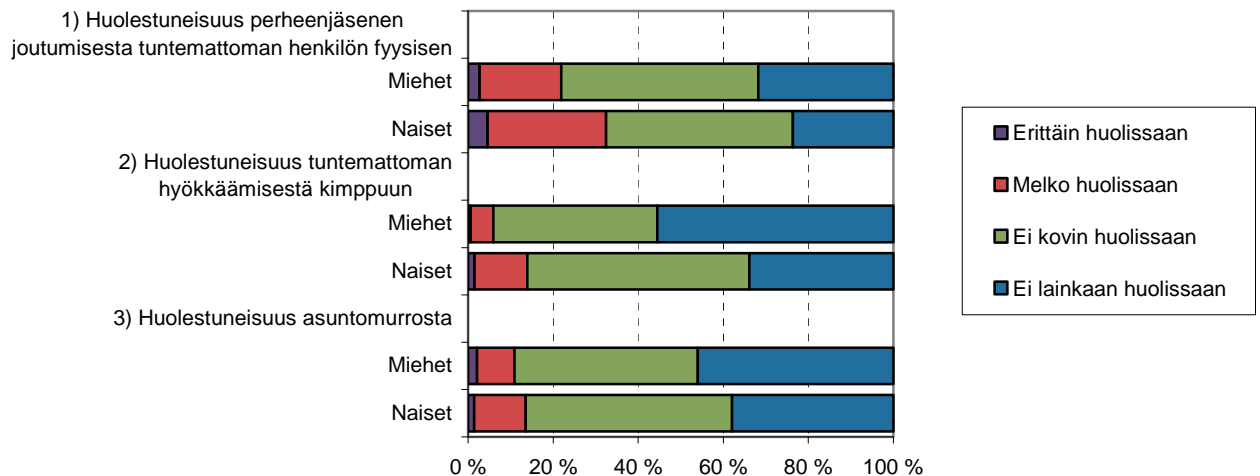
**Kuvio 5.1** Miten turvalliseksi tuntee olonsa omalla asuinalueella kävellessään pimeän tulon jälkeen, miehet ja naiset, %

Melkein 95 prosenttia miehistä tunsivat olonsa erittäin tai melko turvalliseksi kävellessään asuinalueellaan pimeän tulon jälkeen. Naisilla vastaava luku oli 85 prosenttia. Erittäin turvalliseksi olonsa tuntevia miehiä oli huomattavasti enemmän kuin naisia. (Kuvio 5.1.)

Sekä suomalaiset miehet että naiset tuntevat lähiympäristönsä turvallisemmaksi kuin eurooppalaiset keskimäärin. Kansainvälisen rikosuhritutkimuksen mukaan vuonna 2005 viisi prosenttia suomalaisista miehistä ja 22 prosenttia naisista tunsivat olonsa melko tai erittäin turvattomaksi kävellessään pimeällä omalla asuinalueellaan. Länsi-Euroopassa keskimäärin 16 prosenttia miehistä ja 35 prosenttia naisista tunsivat olonsa erittäin tai melko turvattomaksi iltaisin omalla asuinalueella. (Aineistosta ks. van Kesteren 2007.)

11 prosenttia miehistä oli ollut melko tai erittäin huolissaan asuntomurrosta viimeisten 12 kuukauden aikana. Miehet ja naiset olivat lähes yhtä vähän huolissaan siitä, että kotiin murtaudutaan ja sieltä varastetaan jotain. (Kuvio 5.2.)

94 prosenttia miehistä ei ollut kovin tai lainkaan huolissaan tuntemattoman henkilön tekemästä väkivallasta viimeisten 12 kuukauden aikana, 55 prosenttia heistä ei ollut lainkaan huolissaan. Kuusi prosenttia miehistä vastasi olleensa erittäin tai melko huolissaan vastaavan luvun ollessa naisilla 14 prosenttia. (Kuvio 5.2.) Miesten huolestuneisuudessa siitä, että tuntematon henkilö hyökkää kimppuun ei juuri ollut eroja ikäryhmien välillä.



**Kuvio 5.2** Miesten ja naisten huolestuneisuus viimeisten 12 kuukauden aikana siitä, että 1) perheenjäsen tai muu läheinen henkilö joutuu tuntemattoman henkilön fyysisen väkivallan kohteeksi, 2) tuntematon henkilö hyökkää kimppuun, 3) kotiin murtaudutaan ja sieltä varastetaan jotain, %

Väkivallan kohteeksi joutumisen ja väkivallasta huolestuneisuuden välillä on aineistossa yhteys. Melkein 15 prosenttia miehistä, jotka olivat joutuneet väkivallan uhriksi, oli melko tai erittäin huolissaan siitä, että tuntematon henkilö hyökkää heidän kimppuunsa. Miehistä, jotka eivät olleet uhreja, viisi prosenttia oli huolissaan tuntemattoman tekemästä väkivallasta. Naisten kohdalla uhriksi joutumisen ja huolestuneisuuden yhteys oli vielä selkeämpi: 34 prosenttia naisista, jotka olivat joutuneet väkivallan uhriksi, oli melko tai erittäin huolissaan tuntemattoman henkilön hyökkäämisestä heidän kimppuunsa, kun väkivaltaa kokemattomien naisten kohdalla luku oli 12 prosenttia.

Kuviosta 5.2 nähdään, että miehet ovat huolestuneempia perheenjäsenistään ja muista läheisistä henkilöistä kuin itsestään. 22 prosenttia miehistä sanoi olleensa viimeisten 12 kuukauden aikana melko tai erittäin huolissaan perheenjäsenen tai muun läheisen joutumisesta tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi. Ainoastaan kuusi prosenttia miehistä oli ollut huolissaan, että vastaava tapahtuu heille itselleen. Eri-ikäisistä miehistä 45–64-vuotiaat olivat eniten huolissaan läheisen joutumisesta väkivallan kohteeksi (27 %). Naiset olivat enemmän huolissaan kuin miehet; 32 prosenttia naisista oli melko tai erittäin huolissaan perheenjäsenen tai muun läheisen joutumisesta tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi.

Vastaajilta, jotka sanoivat olleensa melko tai erittäin huolissaan perheenjäsenen tai muun läheisen joutumisesta väkivallan kohteeksi kysyttiin, kenestä perheenjäsenestä tai ihmisestä he olivat olleet huolissaan. Sekä miehet että naiset olivat useimmin huolissaan lastensa joutumisesta tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi (57 % miehistä, 65 % naisista). Miehet (38 %) olivat naisia

(16 %) hieman useammin huolissaan oman avo- tai aviopuolison joutumisesta tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi.

Omat uhrikokemukset ovat yhteydessä myös huoleen läheisen joutumisesta väkivallan kohteeksi. 31 prosenttia miehistä, jotka olivat joutuneet väkivallan kohteeksi viimeisten viiden vuoden aikana, oli melko tai erittäin huolissaan läheisen tai perheenjäsenen joutumisesta tuntemattoman henkilön tekemän väkivallan kohteeksi (naisilla vastaava luku oli 47 %). Niistä miehistä, jotka eivät olleet kokeneet väkivaltaa viimeisten viiden vuoden aikana, 20 prosenttia oli huolissaan läheisen joutumisesta väkivallan uhriksi (naisilla vastaava luku oli 31 %).

## 6 Keskustelua miehistä ja väkivallasta

Tutkimusaineisto koostui 1918 miehen ja 1283 naisen haastattelusta. Miesten osuus otoksessa oli suurempi kuin naisten, koska tavoitteena oli kuvata erityisesti miesten kokemaa väkivaltaa. Mielestämme miesten lähes 2000 havainnon aineisto on riittävä yleiskuvan luomiseksi miehiin kohdistuvasta väkivallasta. Tulosten tarkasteluun yksityiskohtaisissa taustamuuttujien luokissa aineisto ei kuitenkaan ole tarpeeksi suuri.

Tulokset osoittavat, että suomalaisten miesten väkivaltakokemukset ovat yleisiä. Runsas puolet 15–74-vuotiaista miehistä ilmoitti kokeneensa 15 vuotta täytettyään vähintään kerran väkivallalla uhkailua, fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. 16 prosenttia haastatelluista miehistä oli kokenut uhkailua tai väkivaltaa viimeisen vuoden aikana. Koko aikuisikää koskevaa arviota miesten väkivaltakokemusten yleisyydestä ei ole aikaisemmin esitetty. Väkivaltakokemuksia vuoden ajalta on selvitetty kansallisissa uhritutkimuksissa. Niiden mukaan väkivallan uhriksi joutuneiden miesten osuus oli noin viisi prosenttiyksikköä pienempi kuin tämän tutkimuksen (Sirén ym. 2010). Ero johtunee ainakin osittain siitä, että tässä tutkimuksessa väkivaltaa selvitettiin yksityiskohtaisemmilla kysymyksillä. Myös tutkimusten kontekstit eroavat toisistaan. Kansallinen uhritutkimus keskittyy väestön fyysisen turvallisuuden kuvaamiseen mukaan lukien erilaiset tapaturmat, kun taas tämä tutkimus oli puhtaasti rikosuhritutkimus. Toisaalta tämäkään tutkimus ei keskity pelkästään väkivaltaan, vaan siinä selvitettiin myös monien muiden rikosten kohteeksi joutumista.

Yksi käsillä olevan tutkimuksen ero verrattuna kansalliseen uhritutkimukseen oli se, että siinä selvitettiin miesten kokemaa väkivaltaa eri tekijäryhmissä: tuntemattomien, tuttujen, puolisoitten ja entisten puolisoitten tekemää väkivaltaa. Väkivallasta kysyttiin yhden uhkailua, kahdeksan fyysistä ja kolmen seksuaalista väkivaltaa kartoittavan kysymyksen avulla. Vastaavaa kyselytapaa ei ole Suomessa käytetty aikaisemmin miehiin kohdistuvaa väkivaltaa selvittävässä survey-tutkimuksissa.

## Tuntemattoman miehen tekemä väkivalta suuri riski miehelle

Tarkasteltaessa miesten riskejä kokea yllä mainittujen neljän tekijäryhmän väkivaltaa käy ilmi, että miehet joutuivat yleisimmin tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi niin pitkällä (15 vuotta täytettyä) kuin lyhyellä (viimeiset 12 kuukautta) aikavälillä. Runsaat 40 prosenttia miehistä oli kokenut 15 vuotta täytettyään vähintään kerran tuntemattoman tekemää väkivaltaa tai väkivallalla uhkailua, 10 prosenttia viimeisen vuoden aikana. Tätä väkivaltaa määrittää fyysinen väkivalta ja väkivallalla uhkailu miehiin kohdistuneen seksuaalisen väkivallan ollessa harvinaista.

Runsaassa kolmanneksessa tuntemattoman tekemästä väkivallasta seurasi uhreille fyysisiä vammoja, neljäsosassa tapauksista aiheutui psyykkisiä seurauksia. Sekä fyysiset vammat että psyykkiset seuraukset olivat yleisempiä tuntemattoman kuin tutun tai kumppanin tekemässä väkivallassa.

Tutun tekijän väkivaltaa oli kokenut lähes neljäsosa miehistä 15 vuotta täytettyään. Vuoden ajalta vastaava luku oli viisi prosenttia. Valtaosa tällaisen väkivallan tekijöistä löytyi kaveripiiristä (37 %) tai oli puolittutuja (24 %), eli ei varsinaisesti tuttuja, muttei täysin tuntemattomiakaan. 17 prosenttia tekijöistä oli joko asiakkaita, potilaita, työtovereita tai muita työpaikalla olleita henkilöitä. 15 prosenttia tutuista väkivallan tekijöistä oli perhepiiristä tai sukulaisia (ei kuitenkaan parisuhdekumppaneita). Myös tutun tekemä väkivalta oli yleensä fyysistä tai väkivallalla uhkaamista. Tämä oli toiseksi suurin tekijäryhmä miesten kokemassa väkivallassa. Tuntemattoman ja tutun tekemän väkivallan suuri osuus miesten kokemassa väkivallassa on havaittu myös kansallisissa uhritutkimuksissa (esim. Sirén ym. 2010; Heiskanen ym. 2004; Heiskanen ym. 2000).

## Parisuhdeväkivalta ja sukupuoli

16 prosenttia haastatteluhetkellä parisuhteessa olleista miehistä oli kokenut joskus nykyisen kumppaninsa taholta fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa tai sillä uhkailua. Vuoden ajalta vastaava luku oli kuusi prosenttia. Kumppaneiksi määriteltiin naimisissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa, avoliitossa sekä muussa parisuhteessa, esimerkiksi seurustelusuhteessa olevat.

Miehet olivat kokeneet nykyisen kumppanin tekemää parisuhdeväkivaltaa yhtä usein kuin naiset. Molemmille sukupuolille tehtiin samat kysymykset, joten vertailukelpoisuuden perusedellytykset täyttyivät tältä osin. Monissa maissa tehdyissä Conflict Tactics Scales (CTS) -väittämiin perustuvissa kyselyissä on saatu eri sukupuolille yhtä suuret parisuhdeväkivaltaluvut (esim. Straus 1997; Archer 2006; Carney ym. 2006). Suomessa käytetyt väkivaltakysymysten osiot olivat samantyyppisiä kuin CTS:ssä. Erilaiset arkisia riitoja koskevat

kysymykset kuitenkin puuttuivat omasta tutkimuksestamme, ja seksuaalista väkivaltaa koskevat kysymykset puuttuvat puolestaan CTS:n perusmittarista.

Vaikka parisuhdeväkivallan taso sukupuolten välillä oli sama, miesten ja naisten kokeman parisuhdeväkivallan muodoissa oli eroja. Naiset kokivat useammin liikkumisen estämistä ja kiinni tarttumista sekä kuristamista, miehet puolestaan läimäisyjä ja kovalla esineellä heittämistä. Samanlaiset erot löysi Archer (2006; 2002) ulkomaisista parisuhdeväkivaltatutkimuksista tekemässään vertailussa.

Ulkomaisissa tutkimuksissa on havaittu myös, että vaikka miesten ja naisten parisuhdeväkivaltakokemusten yleisyys nykyisessä suhteessa oli suunnilleen samaa tasoa, väkivallasta aiheutui naisille useammin vammoja kuin miehille (Dobash & Dobash 2004; Carney ym. 2007). Sama asia havaittiin tässä tutkimuksessa. Naisille aiheutui parisuhdeväkivallasta yli kaksi kertaa useammin fyysisiä vammoja kuin miehille ja yli kolme kertaa useammin psyykkisiä seurauksia. Naisilla oli myös miehiä enemmän parisuhdeväkivallan tapahtumakertoja.

Lisäksi entisissä parisuhteissa naiset olivat kokeneet kaksi kertaa useammin väkivaltaa kuin miehet. Kun sekä nykyisessä ja entisissä parisuhteissa koettu väkivalta lasketaan yhteen, ero sukupuolten välillä on selvä: 22 prosenttia kaikista haastatelluista miehistä ja 35 prosenttia naisista oli kokenut joskus nykyisen tai entisen puolison tekemää väkivaltaa, ja naisilla erityisesti psyykkiset seuraukset parisuhdeväkivallasta olivat yleisempiä kuin miehillä.

Väkivallasta aiheutuneiden seurausten näkökulmasta miesten ja naisten kokema parisuhdeväkivalta ei ole symmetristä, vaikka se parisuhdeväkivallan yleisyyttä koskevien tulosten perusteella tältä voi näyttää. Nainen jää usein fyysisesti heikompana alakynteen väkivaltatilanteissa ja kärsii vakavammat seuraukset (Nyqvist 2001, 117). Erityisesti näin tapahtuu päätyneissä parisuhteissa.

Kolmannes parisuhteessa olevista miehistä ja naisista ilmoitti kokeneensa kumppaninsa kontrollia. Miesten ja naisten kokema kontrolli oli osin erilaista. Väkivaltaa parisuhteessa kokeneet miehet kertoivat naisia useammin puolisoitensa olevan mustasukkaisia, naiset puolestaan miehiä useammin lannistavasta tai nöyryyttävästä nimittelystä. Väkivaltaa parisuhteessa kokeneet miehet kertoivat muita miehiä useammin kumppaninsa kontrollista. Samoin oli naisilla.

## Väkivallan tekijä ja uhri

Väkivallan tekijä oli mies 95 prosentissa tuntemattoman ja 94 prosentissa tutun tekemästä väkivallasta. Lisäksi parissa prosentissa kummassakin tekijäryhmässä väkivallan tekijöinä olivat mies sekä nainen. Kempe toteaa (2000, 34), että miesten keskinäisestä väkivallasta ei juuri puhuta, ellei se ole poikkeuksellisen raakaa tai tekijä tavallista nuorempi ja esittää, että ongelma otettaisiin julkisen keskustelun kohteeksi.

Miehiin kohdistunut tuntemattoman ja tutun väkivalta oli siis lähes aina miesten tekemää. Kuitenkin miesten ja naisten tekemä parisuhdeväkivalta nykyisessä suhteessa oli suunnilleen yhtä yleistä. Latun mukaan (2007, 169) naisten väkivallan kohteena ovat monesti läheiset ihmiset, ja väkivalta liittyy usein parisuhteen ongelmiin. Se, että naiset eivät tee tuntemattomille väkivaltaa, on Hamelin (2007, 6) mukaan kulttuurisesti opittua, ja fyysisen väkivallan saatetaan katsoa kuuluvan maskuliiniseen käyttäytymiseen (Puchert & Jungnitz 2006, 148).

Nuoret miehet olivat viimeisten 12 kuukauden aikana tuntemattoman ja tutun tekemässä väkivallassa useimmin uhreina riskin vähentyessä iän myötä. Nuorten miesten korkeaa väkivaltariskiä on selitetty rutiiniaktiiviteetti- ja elämäntyyliin. Niiden mukaan ulkona liikkumisen intensiteetti, seura ja kontaktit halukkaisiin väkivallan tekijöihin vaikuttavat uhriksi joutumisen riskiin (Stanko & Hobdell 1993, 401–402).

Iäkkäiden miesten 15 vuotta täytettyä kokema väkivalta oli kaikissa tekijäryhmissä harvinaisempaa kuin heitä nuorempien kokema, mikä herättää kysymyksen siitä, olivatko iäkkäät miehet haluttomia kertomaan kokemastaan väkivallasta. Samanlainen iäkkäitä vastaajia koskeva havainto on tehty naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kartoittaneesta tutkimuksesta, jossa selvitettiin väkivaltakokemuksia koko aikuisiältä (Piispa ym. 2006).

## Alkoholi ja väkivalta

Päihteet nousevat usein esiin tarkasteltaessa väkivaltaan liittyviä tekijöitä. Muiden päihteiden kuin alkoholin osuus väkivallassa oli pieni. Miesten väkivaltakokemuksissa alkoholin vaikutuksen alaisena olleiden osuus (viimeksi sattuneista tapauksista) vaihteli uhrin ja tekijän tuttuuden mukaan siten, että mitä uhrille tuntemattomammasta tekijästä oli kyse, sitä useammin alkoholi liittyi tilanteeseen.

Tuntemattoman tekijän tekemässä väkivallassa jompikumpi osapuolista oli päihdyksissä 84 prosentissa tapauksista, kumppanin tekemässä väkivallassa puolessa tapauksista. Kumppanien kanssa vietetään paljon aikaa yhdessä, joten väkivallalle on enemmän mahdollisuuksia myös ilman päihteitä kuin kohdattaessa tuntematon tekijä satunnaisesti, esimerkiksi ravintolassa, öisessä taksijonossa tai kadulla.

Päihteet liittyivät yleensä useammin miesten kuin naisten kokemaan väkivaltaan. Poikkeuksena oli parisuhdeväkivalta, jossa naisten kokemassa väkivallassa jompikumpi kumppaneista oli päihtynyt 61 prosentissa tapauksista.

## Poliisi

Väkivallasta ilmoitetaan poliisille harvemmin kuin monista omaisuusrikoksista (ks. van Dijk ym. 2007). Väkivallan poliisille ilmoittamista saattavat vähentää uhrin päihtymys, epäselvyys siitä, kuka väkivallan aloitti, seurausten lievyys, ennakkokäsitykset poliisista tai se, että tekijä on uhrille läheinen ihminen.

Miesten kokemana väkivalta tuli poliisin tietoon sitä useammin mitä vieraampia tekijä ja uhri olivat toisilleen. Tuntemattoman tekemä väkivalta (viimeisin tapaus) tuli poliisin tietoon 23 prosentissa tapauksista, kun nykyisen kumppanin väkivalta ei tullut poliisin tietoon juuri lainkaan. Tämän takia viranomaislähteisiin (esim. Tilastokeskus 2009b) perustuvat tiedot aliarvioivat parisuhdeväkivallan määrää verrattuna tuntemattomien tekemään väkivaltaan.

Miesten haluttomuus ilmoittaa parisuhdeväkivallasta voi johtua väkivallan lievydestä. On myös esitetty (Fontes 2007; Puchert & Jungnitz 2006), että miehet saattavat pelätä kasvojensa menettämistä, eivätkä halua näyttää haavoittuvuuttaan, kun väkivallan tekijä on nainen.

## Huolestuneisuus väkivallasta

Miehet eivät ole väkivallasta kovin huolissaan. Melkein 95 prosenttia miehistä tunsivat olonsa erittäin tai melko turvalliseksi kävellessään asuinalueellaan pimeän tulon jälkeen. Kuusi prosenttia miehistä oli ollut huolissaan tuntemattoman henkilön tekemästä väkivallasta viimeisten 12 kuukauden aikana. Silti lähes 22 prosenttia miehistä sanoi olleensa viimeisten 12 kuukauden aikana huolissaan perheenjäsenen tai muun läheisen joutumisesta tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi.

Väkivallan kohteeksi joutuminen lisää huolestuneisuutta väkivallasta. Melkein 15 prosenttia miehistä, jotka olivat joutuneet väkivallan uhriksi, oli melko tai erittäin huolissaan siitä, että tuntematon henkilö hyökkää heidän kimppuunsa. Omat uhrikokemukset olivat myös yhteydessä huoleen läheisen joutumisesta väkivallan kohteeksi. Lähes kolmasosa miehistä, jotka olivat joutuneet väkivallan kohteeksi viimeisten viiden vuoden aikana, oli melko tai erittäin huolissaan läheisen tai perheenjäsenen joutumisesta tuntemattoman tekemän väkivallan kohteeksi.

## Kansainvälistä vertailua miesten kokemasta väkivallasta

Väkivallan määrittely vaikuttaa huomattavasti haastattelututkimuksissa saatuihin tuloksiin. Jos väkivalta määritellään tutkimuksessa samankaltaisesti kuin rikoslaissa (kuten Ruotsin kansallisessa uhritutkimuksessa), saadaan pienemmät väkivaltaa kuvaavat luvut kuin jos käytetään kysymyksiä, joissa



väkivalta on kuvattu laajasti. Erot kansallisten uhritutkimusten väkivallan määrittelyssä vaikeuttavat eri maiden tulosten vertailua.

Maiden välisen vertailumahdollisuuden miehiin kohdistuvan väkivallan yleisyydestä antaa kansainvälinen rikosuhritutkimus (van Kesteren 2007). Tässä vertailussa Suomi ei nouse muiden Euroopan maiden tai Pohjoismaiden yläpuolelle (ks. liite 2).

Suomalaiset miehet joutuvat kuitenkin henkirikosten kohteeksi useammin kuin muiden Länsi-Euroopan maiden miehet: Skotlanti, Suomi ja Portugali<sup>18</sup> muodostavat Länsi-Euroopan maiden kärkikolmikon. Skotlannissa väkivallan taustatekijät ovat samantapaisia kuin Suomessa: runsas päihteiden käyttö ja teräaseiden käsillä olo väkivaltaa edeltäneessä tilanteessa.

Henkirikoksen uhrin ovat Suomessa usein syrjäytyneitä, työttömiä, keski-ikäisiä miehiä, joilla on ollut pitkään jatkunut alkoholi-ongelma ja sosiaalisia ongelmia. Henkirikoksen tekijä on usein uhrin tuttavapiiriin kuuluva henkilö. (Kivivuori 2008; Lehti 2010.)

## Uhrien auttaminen

Dobashin ja Dobashin (2004) mukaan parisuhdeväkivaltaa koskeva keskustelu on pitkään ollut sekä akateemisen että populaarin väittelyn kohteena siksi, että sitä koskevat tutkimustulokset ovat ristiriitaisia. Toisinaan on kerrottu naisten olevan yhtä usein väkivaltaisia kumppaneitaan kohtaan kuin miesten, toiset tutkimustulokset ovat puolestaan osoittaneet miesten olevan useammin väkivaltaisia naiskumppaneitaan kuin naisten miehiään kohtaan. Sillä, kumpi näkemys on vallalla, on vaikutusta julkiseen mielipiteeseen, lainsäädäntöön, sosiaalipolitiikkaan sekä siihen, miten uhrin ja tekijän ongelmiin puututaan.

Dobashin ja Dobashin (2004) tutkimuksen yhtenä tavoitteena oli selvittää, onko naisten kokemaa parisuhdeväkivaltaa painottava englantilainen palvelujärjestelmä oikein mitoitettu, vai tarvitaanko miesten kokeman väkivallan paremmin huomioon ottavia toimenpiteitä. Dobashin ja Dobashin mukaan naisten kokeman väkivallan toistuvuus, vakavuus, vammat ja vaikutukset naisten turvallisuuden tunteeseen ja hyvinvointiin puoltavat sitä, että palvelut kohdistetaan erityisesti naisille. He korostavat kuitenkin, että jos miehet kokevat vakavaa väkivaltaa parisuhteessa, palvelujärjestelmän pitää tarjota heille apua samalla tavalla kuin naisten kokiessa vastaavanlaista väkivaltaa (Dobash & Dobash 2004, 344). Myös suomalaiset väkivaltatyön parissa työskentelevät Säävälä ym. (2006, 26) painottavat, että sukupuolesta riippumatta väkivaltaan pitää puuttua nopeasti, jotta väkivallan kierre saadaan katkaistua.

---

<sup>18</sup> Kansainvälisen rikosuhritutkimuksen mukaan Portugali kuuluu kuitenkin matalan väkivaltarikollisuuden maihin.

Suomessa uhrien palvelujärjestelmä, esimerkiksi turvakodit, on avoin miehille ja naisille.<sup>19</sup> Olisi tärkeää kannustaa miehiä hakemaan apua väkivallan kohteeksi jouduttuaan – myös silloin, kun väkivallan tekijä on tuntematon. Väkivaltaa kokeneiden parissa työskenteleviä tulisi puolestaan opastaa tunnistamaan ja käsittelemään väkivallan kohteeksi joutuneiden miesten ongelmia.

## Maskuliininen normaalius ja tabut

Saksassa miesuhritutkimuksen koetutkimusta<sup>20</sup> edelsi parin vuoden suunnitteluvaihe, jonka aikana tutkijat perehtyivät miesten kokemaan väkivaltaan ja miesten haavoittuvuuteen. Tällöin kävi ilmi se, että väkivaltaa kokeneille miehille tarvitaan tukipalveluja (Jungnitz ym. 2004; Heiskanen 2004). Tutkimuksessamme uhrien tarvitsemaa tukea koskevat kysymykset jätettiin pois kyselylomakkeelta. Toinen tärkeä aihe, jota koskevat kysymykset puuttuvat lomakkeelta, on rikoksen uhrin subjektiivinen arvio tapauksen merkityksestä hänen elämäänsä. Esimerkiksi fyysisten vammojen ja psyykkisten seurausten avulla ei voida suoraan päätellä, miten vakavaksi uhri koki väkivallan kohteeksi joutumisen.

Saksassa tehdyn miesten kokemaa väkivaltaa selvittäneen taustatyön perusteella Jungnitz ym. (2004) määrittivät väkivallan eräänlaiseksi jatkumoksi, jonka molemmista päistä jää kyselytutkimuksissa kertomatta tapauksia. Toisessa ääripäässä niitä jää piiloon siksi, että miesten arkielämässä, ”maskuliinisessa normaaliudessa”, tietynlainen väkivalta on niin tavallista, ettei sitä oikeastaan pidetä väkivaltana. Tällaista saattaa olla julkisilla paikoilla tapahtuva väkivalta, joka voidaan määritellä riidaksi tai tappeluksi, tai poikien vanhemmiltaan saama kuritus. Taustalla voi myös olla se, etteivät miehet halua tunnistaa itsessään puolustuskyvyttöntä uhria. Väkivallan jatkumon toisessa ääripäässä ovat tabuiksi luokitellut tilanteet, jotka poikkeavat liiaksi miehisyyden normeista. Tällaiset tapaukset koetaan häpeällisiksi, eikä niitä siksi haluta muistaa tai kertoa niistä. Tähän ryhmään kuuluu esimerkiksi seksuaalinen ahdistelu, raiskaus ja parisuhdeväkivalta (ks. myös Puchert & Jungnitz 2006, 149; Stanko & Hobdell 1993).

Kummankin ääripään kokemukset ovat saksalaisten tutkijoiden (Jungnitz ym. 2004) mukaan lähtökohtaisesti aliedustettuina kyselyihin perustuvissa tutkimustuloksissa, mutta piiloon jäävien ääripäiden suuruutta voidaan pienentää tutkimuksen huolellisella suunnittelulla. Näyttäisi siltä, että tutkimusinstrumenttimme on pystynyt tavoittamaan ainakin jossain määrin kartoittamamme väkivallan alueet etenkin fyysisen väkivallan osalta. Miehiin kohdistuva seksuaalinen väkivalta ja ahdistelu eivät ehkä tulleet yhtä hyvin ilmi. Toisaalta seksuaalista häirintää eri muodoissa kokeneiden miesten osuus oli

---

<sup>19</sup> Vuotta 2008 koskevan kartoituksen mukaan turvakotien asiakkaista 7 % oli miehiä, iältään 18 vuotiaista yli 60-vuotiaisiin (Laine 2010, 27).

<sup>20</sup> Varsinaista miesuhritutkimusta ei vielä ole toteutettu Saksassa.

varsin suuri; runsas neljäsosa vastasi 15 vuotta täytettyään joutuneensa ainakin kerran seksuaalisen häirinnän kohteeksi, ja 10 prosenttia viimeisen vuoden aikana.

## Jatkotutkimus

Allardt (1995, 129) totesi empiirisistä tutkimuksista saamiensa kokemusten kumonneen tietyt tutkimuksen prioriteetit. Aikaisemmin hänelle oli ollut miltei itsestään selvää, että ensin tehdään kokeilevia tutkimuksia kvalitatiivisten menetelmien avulla, ja lopullinen vertailu kvantitatiivisesti ja tilastollisesti. Sitten hän oli tullut johtopäätökseen, että on hedelmällistä aloittaa tilastollisista vertailuista ja edetä niistä syventäviin tutkimuksiin.

Joistakin metodisista ongelmista huolimatta tämä raportti on nostanut esiin kaksi miesten väkivaltaongelmaa: tuntemattoman tekemän väkivallan ja miesten parisuhteessa kokeman väkivallan. Seuraava askel voisi olla Allardtia mukaillen syventäviin tutkimuksiin eteneminen. Miten miehet määrittelevät väkivallan eri tilanteissa? Millaisesta väkivallasta miehet eivät halua puhua? Miten he kokevat uhriksi joutumisen? Vaikuttiko uhriksi joutuminen heidän hyvinvointiinsa? Millaiset seuraukset he kokivat vakavimmiksi? Millaisia palveluja heille tulisi järjestää? Miten miehet selvisivät kokemastaan väkivallasta? Kuka heitä auttoi? Nämä ovat muutamia kysymyksiä, joihin ei saatu vastausta tässä tutkimuksessa. On ilmeistä, että myös muilla tutkimusmenetelmillä kuin surveyillä olisi annettavaa tämän ongelmavyöhykkeen purkamisessa.

## Lähteet

- Aaltonen, S. 2006. Tytöt, pojat ja sukupuolinen häirintä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 69.
- Allardt, E. 1995. Suunnistuksia ja kulttuurishokkeja. Helsinki: Otava.
- Archer, J. 2006. Cross-Cultural Differences in Physical Aggression Between Partners: A Social-Role Analysis. *Personality and Social Psychology Review* 10:2, 133–153.
- Archer, J. 2002. Sex differences in physically aggressive acts between heterosexual partners. A meta-analytic review. *Aggression and Violent Behavior* 7, 313–351.
- Aromaa, K., Heiskanen, M., Laaksonen, S., Nikula, J. & Ruuskanen, E. 2010. Finnish Results from the EU Pilot Survey. The final report delivered to the European Commission 22.2.2010. Julkaisematon. Saatavana HEUNIsta.
- Aromaa, K. & Heiskanen, M. 2006. Kansanvälinen rikosuhritutkimus vaikeuksissa. *Haaste* 2006, 16–17.
- Aromaa, K. 1971. Arkipäivän väkivaltaa Suomessa. Helsinki: Kriminologinen tutkimuslaitos, sarja M:11.
- Carney, M., Buttell, F. & Dutton, D. 2007. Women who perpetrate intimate partner violence: A review of the literature with recommendation for treatment. *Aggression and Violent Behavior* 12, 108–115.
- Catalano, S. ym. 2009. Female Victims of Violence. Bureau of Justice Statistics, Selected Findings. U.S. Department of Justice.
- Dillman, D.A., Smyth, J.D. & Christian, L.M. 2009. Internet, Mail and Mixed-Mode Surveys. The Tailored Design Method. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.
- Dobash, R. P. & Dobash, R. E. 2004. Women's Violence to Men in Intimate Relations. Working on a Puzzle. *British Journal of Criminology* 44, 329–349.
- Ekbrand, H. 2006. Separationer och mäns våld mot kvinnor. Göteborg university: Göteborg Studies in Sociology No 28.
- Fontes, D. L. 2007. Male Victims of Domestic Violence. Teoksessa Hamel, J. & Nicholls, T.L. (eds.) *Family Interventions in Domestic Violence*. New York: Springer, 303–318.
- Haaland, T., Clausen, S-E. & Schei, B. 2005. Vold i parforhold – ulike perspektiver. Resultater fra den første landsdekkende undersøkelsen i Norge. NIBR-rapport 2005:3. Oslo: Nordberg A.S. (Englanninkielinen yhteenveto)
- Hamel, J. & Nicholls, T.L. (eds.) *Family Interventions in Domestic Violence*. New York: Springer.

- Hamel, J. 2007. Domestic Violence: A Gender-Inclusive Conception. Teoksessa Hamel, J. & Nicholls, T.L. (eds.) *Family Interventions in Domestic Violence*. New York: Springer, 3–26.
- Heiskanen, M. 2010. Trends in Police Recorded Crime. Teoksessa Harrendorf, S., Heiskanen, M. & Malby, S. (eds.) *International Statistics on Crime and Justice*. HEUNI Publication Series No. 64. Helsinki: HEUNI & UNODC, 21–47.
- Heiskanen, M. 2004. Saksalaiset miehet kärsivät väkivallasta parisuhteissaan? *Haaste* 4/2004, 10–11.
- Heiskanen, M., Sirén, R. & Aromaa, K. 2004. Suomalaisten turvallisuus 2003. Vuoden 2003 haastattelututkimuksen ennakkotietoja suomalaisten tapaturmien ja rikosten kohteeksi joutumisesta ja pelosta. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 29.
- Heiskanen, M. 2002. Väkivalta, pelko, turvattomuus. *Surveytutkimuksen näkökulmia suomalaisten turvallisuuteen*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Heiskanen, M., Aromaa, K., Niemi, H. & Sirén, R. 2000. Tapaturmat, väkivalta, rikollisuuden pelko. Väestöhaastattelujen tuloksia vuosilta 1980–1997. Helsinki: Tilastokeskus, *Oikeus* 2000:1, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 171.
- Heiskanen, M. & Piispa, M. 1998. Usko, toivo, hakkaus. *Kyselytutkimus miesten naisille tekemästä väkivallasta*. Helsinki: Tilastokeskus, *Tasa-arvoasiain neuvottelukunta*.
- Helweg-Larsen, K. ym. 2008. Vold mod mænd i Danmark. Omfang og karakter – 2008. Minister for Ligestilling, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Hoare, J. 2009. Extent and trends. Teoksessa Walker et al. (eds.) *Crime in England and Wales 2008/09. Volume 1: Findings from the British Crime Survey and police recorded crime*. Home Office, 13–42.
- Homicide in Scotland 2007–2008. Statistics Release, the Scottish Government. <http://www.scotland.gov.uk/Publications/2008/12/15155727/1>
- Honkatukia, P. 2002. Ällöttävää! Nuorten tulkintoja kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä ja ahdistelusta. Teoksessa Kivivuori, J. (toim.) *Nuoret rikosten tekijöinä ja uhreina*. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 188, 64–83.
- Hradilova-Selin K. 2009. Partner Violence against Women and Men. English summary of Brå report No 2009:12.
- Jansson, K. 2007. *British Crime Survey – Measuring crime for 25 years*. London: Home Office.
- Japac, L., Ahtiainen, A., Hörngren, J., Lindén, H., Lyberg, L. & Nilsson, P. 1997. *Minska bortfallet*. Statistiska centralbyrån.

- Johnson, H. 1996. *Dangerous Domains. Violence against Women in Canada*. Toronto: Nelson Canada.
- Jungnitz, L., Lenz, H-J., Puchert, R., Puhe, H. & Walter, W. 2004. *Violence against men. Men's experiences of interpersonal violence in Germany. Results of the pilot study*. Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth.
- Kempe, J. 2000. *Miesten harjoittama fyysinen väkivalta*. Teoksessa Kempe, J. (toim.) *Miesnäkökulmia tasa-arvoon*. Tasa-arvojulkaisuja 2000:5. Helsinki: Tasa-arvoasiain neuvottelukunta, Sosiaali- ja terveysministeriö, 32–36.
- Kivivuori, J. 2008. *Rikollisuuden syyt*. Helsinki: Nemo.
- Laaksonen, S. & Heiskanen, M. 2010. *Unit non-response and victimisation by three survey modes. Results from the Finnish European Security Survey*. Artikkelikäsikirjoitus.
- Laaksonen, S. 2007. *Weighting for Two-phase Surveyed Data*. *Survey Methodology* 33:2, 121–130.
- Laaksonen, S. & Chambers, R. 2006. *Survey Estimation under Informative Nonresponse with Follow-up*. *Journal of Official Statistics* 22:1, 81–95.
- Laine, T. 2010. *Lähisuhde- ja perheväkivallan uhreille tarjottavat turvakotipalvelut*. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2010:1. Verkkojulkaisu: [www.stm.fi](http://www.stm.fi).
- Lattu, E. 2008. *Naisten tekemä väkivalta*. Teoksessa Näre, S. & Ronkainen, S. (toim.) *Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 168–189.
- Lehti, M. 2010. *Henkirikoskatsaus 2009. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen verkkokatsauksia 13/2010*. <http://www.optula.om.fi/49629.htm>
- Manual on Victimisation Surveys*. 2010. United Nations Office on Drugs and Crime / United Nations Economic Commission for Europe. Geneva: United Nations.
- Mirrlees-Black, C. 1999. *Domestic Violence: Findings from a new British Crime Survey self-completion questionnaire*. Home Office Research Study 191. London: Home Office.
- Muratore, M.G. & Corazziari, I. 2008. *The New Italian Violence against Women Survey*. Teoksessa Aromaa, K. and Heiskanen, M. (eds.) *Victimisation Surveys in Comparative Perspective. Papers from the Stockholm Criminology Symposium 2007*. Helsinki: Hakapaino, 160–179.
- Nikula, J. 2010. *Tiedonkeruu- ja painotusmenetelmien vaikutukset tutkimusaineiston laatuun ja estimaatteihin. EU-rikosuhritutkimuksen aineistojen tarkastelu. Pro gradu -tutkielma*. Helsingin yliopisto.
- Nyqvist, L. 2008. *Seksuaalinen väkivalta parisuhteessa*. Teoksessa Näre, S. & Ronkainen, S. (toim.) *Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 129–167.

- Nyqvist, L. 2001. Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Prosessiarviointi parisuhdeväkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta asiakastyöstä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 28.
- Näre, S. & Ronkainen, S. (toim.) 2008. Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos 2010. WHO:n henkirikostietoja sukupuolittain eri maista. Julkaisematon.
- Piispa, M., Heiskanen, M., Kääriäinen, J. & Sirén, R. 2006. Naisiin kohdistunut väkivalta 2005. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 225 / HEUNI Publication series No. 51. Helsinki: Hakapaino.
- Puchert, R. & Jungnitz, L. 2006. Violence Against Men. The Hidden Side of Patriarchy? – German Pilot Study. Teoksessa Varanka, J., Närhinen, A. & Siukola, R. (toim.) Men and Gender Equality. Towards Progressive Policies. Helsinki: Reports of the Ministry of Social Affairs and Health 2006:75, 146–149.
- Roe, S. 2010. Intimate violence: 2008/09 BCS. Teoksessa Smith et al. (eds.) Homicides, Firearm Offences and Intimate Violence 2008/09. Supplementary Volume 2 to Crime in England and Wales 2008/09. Home Office, 57–82.
- Ronkainen, S. 2009. Miten näkökulma piilotetaan: esimerkkinä ’monimuotoinen väkivaltatutkimus’. Oikeus 38:4, 454–464.
- Salmi, V. 2009a. Kohti monimuotoista parisuhdeväkivaltatutkimusta. Oikeus 38:2, 119–137.
- Salmi, V. 2009b. Nuoret seurusteluväkivallan uhreina. Teoksessa Salmi, V. (toim.) Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Nuorisoriikollisuuskyselyn tuloksia 1995–2008. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 246. Helsinki: Hakapaino, 123–205.
- Sirén, R., Aaltonen, M. & Kääriäinen, J. 2010. Suomalaisten väkivaltakokemukset. Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 103. Helsinki: Hakapaino.
- Stanko, E. A. & Hobdell, K. 1993. Assault on Men. Masculinity and Male Victimization. *British Journal of Criminology* 33, 400–414.
- Straus, M. A. 2007. Conflict Tactics Scales. Teoksessa Jackson, N. A. (ed.) *Encyclopedia of Domestic Violence*. New York: Routledge, 190–197.
- Säävälä, H., Nyqvist, L. & Salonen, S. 2006. Väkivallan olemus. Teoksessa Säävälä, H., Pohjoisvirta, R., Keinänen, E. & Salonen, S. *Mies varikolle. Apua lähisuhdeväkivaltaan*. Oulu: Oulun ensi- ja turvakoti ry, 17–29.
- Tilastokeskus 2009a. Internetin käytön yleistyminen pysähtyi. [http://www.stat.fi/til/sutivi/2009/sutivi\\_2009\\_2009-09-08\\_tie001.html](http://www.stat.fi/til/sutivi/2009/sutivi_2009_2009-09-08_tie001.html).
- Tilastokeskus 2009b. Oikeustilastollinen vuosikirja 2008. Oikeus 2009. Helsinki.

- Times Online 15.2.2009. Scotland's murder rate soars.  
<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/uk/scotland/article5733964.ece>
- Tjaden, P. & Thoennes, N. 2000. Full Report of the Prevalence, Incidence, and Consequences of Violence against Women. Findings from the National Violence Against Women Survey. U.S. Department of Justice.
- Törnudd, P. 1982. Measuring victimisation. Teoksessa The OECD social indicator development programme. Special Studies No. 6. Paris, 45–65.
- Törrönen, H. 2009. Prosenttien sota. Teoksessa Törrönen, H. (toim.) Vaiettu naiseus. Ajatuksia naisen väkivallan tunnistamisesta, nimeämisestä ja hoitamisesta. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liiton raportti 10, 27–38.
- Van Dijk, J. M. 2008. The World of Crime. Breaking the Silence on Problems of Security, Justice, and Development Across the World. Los Angeles: Sage.
- Van Dijk, J., van Kesteren, J. and Smit, P. 2007. Criminal Victimization in International Perspective. Key findings from the 2004–2005 ICVS and EU ICS. Onderzoek en beleid. Den Haag: WODC.
- Van Kesteren, J., van Dijk, J. & Mayhew, P. 2010. Evaluation of the pilot exercises for the EU victimisation module. April 2010 Julkaisematon. Saatavana HEUNIsta.
- Van Kesteren, J. 2007. Integrated Database from the International Crime Victim Surveys (ICVS) 1989–2002, Data and Codebook. ICVS200\_3 - Extracted from Version ICVS2005\_2. Intervict, Tilburg University.  
<http://rechten.uvt.nl/icvs>.